

Οι «συμπληγάδες» της αναγκαστικής εκτέλεσης επί υποχρέωσης προς παράδοση ή απόδοση τέκνου και επί παρεμπόδισης του δικαιώματος επικοινωνίας γονέα με τέκνο. Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 950 ΚΠολΔ

Άννα Εμ. Πλεύρη

Επίκουρη Καθηγήτρια Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Δικηγόρος

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

- I. Η έμμεση εκτέλεση του άρθρου 950 ΚΠολΔ
- II. Απόκτηση εκτελεστού τίτλου για την παράδοση ή απόδοση τέκνου και την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας γονέα με τέκνο
- III. Αναγκαστική εκτέλεση δικαιώματος επικοινωνίας γονέα που δεν διαμένει με το ανήλικο τέκνο του
- IV. Αδικοιολόγητη και πολλαπλή παρεμπόδιση της επικοινωνίας γονέα τέκνου ως καταχρηστική άσκηση της γονικής μέριμνας και ως περίπτωση παράνομης προσβολής της προσωπικότητας του γονέα
- V. Εκτέλεση για την παράδοση ή απόδοση τέκνου και την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας επί συναινετικού διαζυγίου
- VI. Η εκτελεστότητα του πρακτικού διαμεσολάβησης κατά το άρθρο 8 § 3 ν. 4640/2019 σε υποθέσεις ανάθεσης της άσκησης της γονικής μέριμνας ή/και επικοινωνίας γονέα με τέκνο
- VII. Αντί επιλόγου - Η προωθούμενη τροποποίηση του άρθρου 950 ΚΠολΔ

I. Η έμμεση εκτέλεση του άρθρου 950 ΚΠολΔ

Μέσω των διατάξεων του άρθρου 950 ΚΠολΔ¹ θεσπίζεται έμμεση εκτέλεση² για την ικανοποίηση

1. Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 950 ΚΠολΔ έχει γνωριστεί έως τώρα τέσσερις προϊσχύσασες μορφές. Οι προκείμενες τροποποιήσεις του μαρτυρούν την προσπάθεια του νομοθέτη να ρυθμίσει αποτελεσματικά την αναγκαστική συμμόρφωση του υποχρέου γονέα σε αυτό που επιτάσσει ο εκτελεστός τίτλος διαφυλάττοντας ταυτόχρονα τα εμπλεκόμενα μέρη και ιδίως τα παιδιά. Η αρχική μορφή του προκείμενου άρθρου, κατά την κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο με ενιαία αριθμηση άρθρων και τη μεταγλώττιση του ΚΠολΔ στη δημοτική (π.δ. 503/1985) προέβλεπε ότι: «1. Αν η απόφαση διέταξε να αποδοθεί ή να παραδοθεί τέκνο, ο δικαστικός επιμελητής αφαιρεί το τέκνο και το παραδίδει στο πρόσωπο που ορίζει η απόφαση. Αν το τέκνο δεν βρεθεί, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 861 έως 866. 2. Αν παρεμποδίζεται το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας του γονέα με το τέκνο, η απόφαση που ρυθμίζει την επικοινωνία μπορεί να απειλήσει με χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση

συγκεκριμένων αξιώσεων εκ του οικογενειακού

εκείνων που εμποδίζει την επικοινωνία και εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 947». Η ρύθμιση της πρώτης παραγράφου δικαίως επικρίθηκε καθώς ουσιαστικά αντιμετώπιζε το τέκνο ως πράγμα και τροποποιήθηκε με το άρθρο 45 του ν. 2447/1996 ως εξής: «1. Αν η απόφαση διέταξε να αποδοθεί ή να παραδοθεί τέκνο, ο δικαστικός επιμελητής, συνοδευόμενος από όργανο της Κοινωνικής Υπηρεσίας, αφαιρεί το τέκνο και το παραδίδει στο πρόσωπο που ορίζει η απόφαση. Αν το τέκνο δεν βρεθεί, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 861 έως 866». Και η εν λόγω διάταξη, βεβαίως, δεν ήταν επιτυχής και αντικαταστάθηκε από το άρθρο 27 του ν. 2721/1999, προβλέποντας για πρώτη φορά περίπτωση έμμεσης εκτέλεσης και συγκεκριμένα ορίζοντας ότι: «1. Με την απόφαση που διατάσσεται η Απόδοση ή παράδοση τέκνου καταδικάζεται ο γονέας που έχει το τέκνο να εκτελέσει αυτή την πράξη και με την ίδια απόφαση, για την περίπτωση που δεν την εκτελέσει, απαγγέλλεται αυτεπαγγέλτως χρηματική ποινή έως δύο εκατομμύρια δραχμές (πέντε χιλιάδες εννιακόσια (5.900) ευρώ. Βλ. διατάξεις και τρόπο μετατροπής σε Ευρώ στο άρθρο 0) υπέρ του αιτούντος την απόδοση ή παράδοση ή σε προσωπική κράτηση έως ένα έτος ή και στις δύο ποινές. Αν το τέκνο δεν βρεθεί, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 861 έως 866». Το ύψος της χρηματικής ποινής αυξήθηκε με την αντικατάσταση της πρώτης παραγράφου με το άρθρο 52 § 3 του ν. 3994/2011, το οποίο προέβλεπε ότι: «1. Με την απόφαση που διατάσσεται η Απόδοση ή παράδοση τέκνου καταδικάζεται ο γονέας που έχει το τέκνο να εκτελέσει αυτή την πράξη και με την ίδια απόφαση, για την περίπτωση που δεν την εκτελέσει, απαγγέλλεται αυτεπαγγέλτως χρηματική ποινή έως πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ υπέρ του αιτούντος την απόδοση ή παράδοση ή σε προσωπική κράτηση έως ένα έτος ή και στις δύο ποινές. Αν το τέκνο δεν βρεθεί, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 861 έως 866». Το άρθρο 950, όπως ισχύει σήμερα, είναι μέρος της μεταρρυθμίσεως του ΚΠολΔ με το ν. 4335/2015 και συγκεκριμένα αντικαταστάθηκε με το άρθρο όγδοο του άρθρου 1 του ν. 4335/2015, οι διατάξεις του οποίου, σε ό,τι αφορά στην αναγκαστική εκτέλεση εφαρμόζονται, όταν η επίδοση της επιταγής προς εκτέλεση διενεργείται μετά τις 1.1.2016.

2. ΑΠ 1838/2011 ΧρΔ 2013. 285· ΜΠρΕδ 162/2015 Αρμ 2016. 1563· Κεραμείς/Κονδύλης/Νίκας (-Κιουπσιδου-Στρα-

δικαίου και ειδικότερα για την αξίωση προς παράδοση ή απόδοση τέκνου και την αξίωση για επικοινωνία του γονέα, ο οποίος δεν διαμένει με το τέκνο. Η ρύθμιση εφαρμόζεται ανάλογα και επί επικοινωνίας παππού και γιαγιάς³ με το τέκνο καθώς και αδελφού. Η αναγκαστική εκτέλεση, η οποία επισπεύδεται κατά το άρθρο 950 ΚΠολΔ μπορεί από πλευράς εκτελεστού τίτλου να βασίζεται, λόγω της φύσης της εκτελούμενης αξίωσης, μόνο σε δικαστική απόφαση, τελεσίδικη ή οριστική κηρυχθείσα προσωρινά εκτελεστή ή εκδοθείσα με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων⁴ ή επί συναινετικού διαζυγίου σε συμβολαιογραφική πράξη⁵.

Όταν διατάζεται με (δικαστική) απόφαση η παράδοση ή απόδοση τέκνου, ο γονέας που έχει το τέκνο καταδικάζεται να εκτελέσει την εν λόγω πράξη και με την ίδια (δικαστική) απόφαση απαγγέλλεται αυτεπαγγέλτως για την περίπτωση που δεν την εκτελέσει, χρηματική ποινή έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ υπέρ του αιτούντος την απόδοση ή παράδοση και σε προσωπική κράτηση έως ένα έτος, όπως ορίζεται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 950 ΚΠολΔ. Αν το τέκνο δεν βρεθεί, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 861 έως 866 ΚΠολΔ περί βεβαιωτικού όρκου.

Ο τρόπος ικανοποίησης της αξίωσης προς παράδοση ή απόδοση τέκνου και αυτής που αφορά στην επικοινωνία του γονέα, ο οποίος δεν διαμένει με το τέκνο διαφοροποιείται και ρυθμίζεται (με μικρές διαφοροποιήσεις) στην πρώτη εκ των ως άνω αξιώσεων βάσει του άρθρου 946 ΚΠολΔ, ήτοι ως εκτέλεση αξίωσης για αυτοπρόσωπη επιχείρηση πράξης και όχι βάσει του άρθρου 947 ΚΠολΔ⁶ στη δε δεύτερη βάση του άρθρου 947 ΚΠολΔ, ήτοι ως αξίωση για παράλειψη ή ανοχή πράξης.

Όταν πρόκειται για υπόθεση επιστροφής παιδιών ή επικοινωνίας διασυννοριακού χαρακτήρα για την οποία ισχύει ο Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 της 27ης Νοεμβρίου 2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε

γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας⁷, ο οποίος κατήργησε τον Κανονισμό (ΕΚ) με αριθμό 1347/2000 και έχει δεσμευτική ισχύ σε όλα τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (άρθρο 72 αυτού) και αποσκοπεί σύμφωνα με το προοίμιό του να διασφαλίσει την άμεση επιστροφή των παιδιών που μετακινήθηκαν ή κατακρατήθηκαν παράνομα σε ένα από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η προερχόμενη από κράτος μέλος της ΕΕ δικαστική απόφαση είναι απευθείας εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος εάν έχει εκδοθεί το πιστοποιητικό που προβλέπεται στο άρθρο 42 ή 40 αντίστοιχα του Κανονισμού 2201/2003 ή έχει κηρυχθεί εκτελεστή η απόφαση⁸. Η δε διαδικασία εκτέλεσης διέπεται από το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης (άρθρο 47 του Κανονισμού 2201/2003), τα δικαστήρια του οποίου μπορούν να προβούν σε πρακτικούς δικατονομισμούς για την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας γονέα με τέκνο, υπό τις προϋποθέσεις βεβαίως του άρθρου 48. Επί διαφοράς απαγωγής παιδιού εφαρμόζεται η 25.10.1980 Διεθνής Σύμβαση της «για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών»⁹, η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με το

7. ΑΠ 434/2020 ΤΝΠ-Νόμος ΜΠρΝαυπλ 188/2017 ΤΝΠ-Νόμος. Βλ. αναλυτ. *Απαλαγάκη*, Οι ρυθμίσεις του Κανονισμού 2201/2003 για τη διεθνή απαγωγή παιδιών, Αρμ 2005. 1015. *Αρβανιτάκη/Βασιλακάκη*, Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 (Κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα), 2016.

8. Η απόφαση περί γονικής μέριμνας πρέπει πάντοτε να κηρύσσεται εκτελεστή σύμφωνα με το άρθρο 28 του Κανονισμού 2201/2003.

9. ΑΠ 1857/2011 ΤΝΠ-Νόμος ΑΠ 598/2015 ΧρΙΔ 2015. 588. ΑΠ 317/2016 ΤΝΠ-Νόμος ΑΠ 434/2020 ΤΝΠ-Νόμος ΜΕΦΑιγ 39/2021 ΤΝΠ-Νόμος ΜΠρΣυρ 126/2020 (ασφ.) ΤΝΠ-Νόμος. Η εν λόγω διαφορά εκδικάζεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, χωρίς να αποτελεί γνήσιο ασφαλιστικό μέτρο. Παραπέμπεται δηλαδή προς οριστική επίλυση στη διαδικασία των άρθρων 686 επ. ΚΠολΔ για λόγους ταχύτερης και μόνον απονομής της δικαιοσύνης, χωρίς να πρόκειται κατά τα λοιπά για λήψη ασφαλιστικών μέτρων (ΟΛΑΠ 754/1986 Δ 1986. 664 = ΝοΒ 1987. 380. ΑΠ 1716/1998 ΕλλΔνη 1999. 582). Στο ελληνικό δικονομικό σύστημα, άλλωστε, διαδικασία επείγοντος χαρακτήρα είναι αυτή των ασφαλιστικών μέτρων κατά τα άρθρα 686 επ. ΚΠολΔ, την οποία και εφαρμόζουν τα ελληνικά δικαστήρια προκειμένου να κρίνουν αίτηση επιστροφής παιδιού που μετακινήθηκε ή κατακρατείται παράνομα. Αρμόδιο να κρίνει τη σχετική διαφορά, η οποία, βεβαίως, διακρίνεται σαφώς από αυτή της ρύθμισης της επιμέλειας του παιδιού είναι σε πρώτο βαθμό το Μονομελές Πρωτοδικείο του τόπου όπου βρίσκεται το παιδί μετά την απαγωγή ή αυτό της κατοί-

τουδάκη), Ερμηνεία ΚΠολΔ², Άρθρα 904-1054, Αναγκαστική εκτέλεση, 2021, άρθρο 950, αριθ. 1, σ. 333.

3. ΜΠρΘεσ 21718/2008 Αρμ 2009. 550.

4. ΜΠρΑθ 4290/2009 ΕΠολΔ 2009. 508.

5. Βλ. κατωτέρω υπό V.

6. ΑΠ 1838/2011 ΧρΙΔ 2013. 285.

ν. 2102/1992, όπως αυτή συμπληρώνεται με το άρθρο 11 του Κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003.

II. Απόκτηση εκτελεστού τίτλου για την παράδοση ή απόδοση τέκνου και την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας γονέα με τέκνο

Για την έκδοση εκτελεστικής απόφασης προς απόδοση ή παράδοση τέκνου απαιτείται η άσκηση αγωγής ή ανταγωγής¹⁰ με σχετικό αίτημα και στην περίπτωση της προσωρινής δικαστικής προστασίας αίτησης ή ανταίτησης, ομοίως με σχετικό αίτημα. Επί αγωγής του ενός γονέα για την ανάθεση σε εκείνον της επιμέλειας ανηλίκου τέκνου/ανηλίκων τέκνων, τα αιτήματα του εναγομένου γονέα περί ανάθεσης «συνεπιμέλειας», ήτοι από κοινού άσκησης της επιμέλειας και για καθορισμό της επικοινωνίας του με το τέκνο ή τα τέκνα, ασκούνται παραδεκτά μέσω ανταγωγής, ήτοι με κατάθεση και επίδοση ιδιαίτερου δικογράφου οκτώ ημέρες πριν από τη συζήτηση, σύμφωνα με το άρθρο 591 § 1 περ. ζ' ΚΠολΔ, όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 4335/2015 και την κατάργηση του παλαιού άρθρου 599 ΚΠολΔ, το οποίο επέτρεπε την άσκηση ανταγωγής ως τη συζήτηση στο ακροατήριο του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου και όχι με τις προτάσεις¹¹.

Απόφαση για την ανάθεση της γονικής μέριμνας ή επιμέλειας, η οποία δεν περιέχει ειδική καταψηφιστική διάταξη για την παράδοση ή απόδοση του τέκνου δεν αποτελεί εκτελεστό τίτλο για την ικανοποίηση

κίας ή διαμονής του απαγωγέα. Στις προκειμένες διαφορές απαγωγής παιδιού, παρότι στις υποθέσεις που αφορούν ασφαλιστικά μέτρα αρκεί σε ό,τι αφορά στο βαθμό δικανικής πεποίθησης ως προς τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά, κατά τη διάταξη του άρθρου 690 § 1 ΚΠολΔ, η πιθανολόγηση των ισχυρισμών των διαδίκων και το ίδιο ισχύει και στις υποθέσεις οριστικής δικαστικής προστασίας που για λόγους ταχύτητας, μολονότι δεν αφορούν στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, δικάζονται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, ειδικά στις υποθέσεις απαγωγής παιδιού απαιτείται πλήρης δικανική πεποίθηση για την παραδοχή ή την απόρριψη της αίτησης επιστροφής του, όπως αυτό σαφώς συνάγεται από διάφορες διατάξεις της από 25.10.1980 Σύμβασης της Χάγης και δη από τα άρθρα 12, 13 και 14 αυτής (ΑΠ 1382/1995 ΕΕΝ 1997. 254 ΑΠ 1857/2011 ΤΝΠ-Νόμος).

10. ΜΕφΘεσ 1281/2019 ΕφΑΔΠολΔ 2019. 1173. ΜΠρΘεσ 12704/2017 ΤΝΠ-Νόμος.

11. Βλ. ΜΠρΘεσ 12704/2017 Αρμ 2017. 1921, με παρατ. Α.Ν.Α.Λ., σ. 1924 ΜΠρΓυθ 22/2019 ΤΝΠ-Νόμος.

των ανωτέρω αξιώσεων¹² και βεβαίως δεν συντρέχει και περίπτωση αναστολής εκτέλεσης αυτής¹³. Εάν η αγωγή για την ανάθεση της επιμέλειας γίνει δεκτή, το δικαστήριο διατάσσει πλέον αυτεπαγγέλτως κατά το άρθρο 613 ΚΠολΔ¹⁴ και χωρίς υποβολή ειδικού αιτήματος για προφανείς λόγους οικονομίας δικαστικών ενεργειών και την παράδοση του τέκνου¹⁵. Στο πλαίσιο αυτό, εάν η σχετική διάταξη παραλειφθεί εκ παραδρομής, μπορεί είτε να χωρήσει διόρθωση, κατά το άρθρο 315 ΚΠολΔ¹⁶ ή να ασκηθεί έφεση προς συμπλήρωση της, ώστε να αποκτηθεί με τον τρόπο αυτό εκτελεστός τίτλος δυνάμει του οποίου θα μπορεί να επισπευθεί αναγκαστική εκτέλεση κατά το άρθρο 950 ΚΠολΔ. Προκειμένου να εξαναγκασθεί ο γονέας που έχει το τέκνο να το αποδώσει στον έτερο γονέα, απαγγέλλεται κατά του πρώτου και πάλι αυτεπαγγέλτως, χωρίς την υποβολή ειδικού αιτήματος και αθροιστικώς αφενός χρηματική ποινή εκτελούμενη περαιτέρω κατά το άρθρο 951 ΚΠολΔ¹⁷ υπέρ του αιτούντος έως 100.000 ευρώ, όριο μεγαλύτερο από αυτό του άρθρου 946 ΚΠολΔ¹⁸, προφα-

12. ΑΠ 952/2007 Δ 2007. 1213, με παρατ. Κ. Μπέη ΜΠρΠειρ 1775/2009 ΕφΑΔ 2009. 739, με παρατ. Α. Πλεύρη ΜΠρΕΔ 162/2015 Αρμ 2016. 1563 ΜΠρΘεσ 3926/2018 ΕλλΔνη 2019. 529 13. ΜΠρΕΔ 162/2015 Αρμ 2016. 1563.

14. Το οποίο ορίζει ότι: «Με την απόφαση, με την οποία ανατίθεται η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου στον ένα γονέα, διατάσσεται αυτεπαγγέλτως και η απόδοση ή παράδοση του τέκνου σ' αυτόν, και η απόφαση εκτελείται κατά τις διατάξεις του άρθρου 950 του ΚΠολΔ».

15. Βλ. ΜΠρΓυθ 22/2019 ΤΝΠ-Νόμος.

16. Το άρθρο 315 ΚΠολΔ ορίζει ότι: «Αν από παραδρομή κατά τη σύνταξη της απόφασης περιέχονται λάθη γραφικά ή λογιστικά ή το διατακτικό της διατυπώθηκε κατά τρόπο ελλιπή ή ανακριβώς, το δικαστήριο που την έχει εκδώσει μπορεί, αν το ζητήσει κάποιος διάδικος ή και αυτεπαγγέλτως, να τη διορθώσει με νέα απόφασή του».

17. ΑΠ 1838/2011 ΧρΙΔ 2013. 285.

18. Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 946 ΚΠολΔ προβλέπεται ότι: «Αν ο οφειλέτης δεν εκπληρώνει την υποχρέωση του να επιχειρήσει πράξη που δεν μπορεί να γίνει από τρίτο πρόσωπο και η επιχείρηση της εξαρτάται αποκλειστικά από τη βούληση του οφειλέτη, το δικαστήριο τον καταδικάζει να εκτελέσει την πράξη και στην περίπτωση που δεν την εκτελέσει τον καταδικάζει αυτεπαγγέλτως σε χρηματική ποινή έως πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ υπέρ του δανειστή και σε προσωπική κράτηση έως ένα έτος». Για την αναγκαστική εκτέλεση κατά το άρθρο 946 ΚΠολΔ και την αυτεπάγγελτη επιβολή και όχι απλώς απειλή από το δικαστήριο αθροιστικά χρηματικής ποινής και προσωπικής κράτησης ως μέσα εκτέλεσης, βλ.

νός λόγω της σημασίας που μπορεί να έχει για τον καθ' ου η εκτέλεση η συνέχιση της παρακράτησης του τέκνου, ώστε να καμφθεί η αντίσταση του δια της επιβολής μεγαλύτερης ποινής σε χρήμα, προσδιοριζόμενης πάντως από το δικαστήριο αναλόγως όλων των περιστάσεων, μεταξύ των οποίων και η οικονομική ευρωστία του και αφετέρου προσωπική κράτηση έως ένα έτος, εκτελούμενη κατά τα άρθρα 1047 επ. ΚΠολΔ αφού καταστεί τελεσίδικη η απόφαση. Στην προκειμένη περίπτωση, η «απειλή» στην απόφαση συγκεκριμένης χρηματικής ποινής και προσωπικής κράτησης έχει την έννοια της «καταδίκης»¹⁹. Εφόσον η διαφορά έχει ρυθμιστεί προσωρινά με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, αυτή εκτελείται σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 700 ΚΠολΔ, ήτοι χωρίς να εκδοθεί απόγραφο, με βάση αντίγραφο ή απόσπασμα της απόφασης που το διατάζει, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη κοινοποίηση αντιγράφου της. Στην προκειμένη περίπτωση, πάντως, καθώς πρόκειται για περίπτωση προσωρινής ρύθμισης κατάστασης κατά το άρθρο 731 ΚΠολΔ²⁰, απαιτείται η επίδοση επιταγής και άλλη πράξη εκτέλεσης δεν μπορεί να γίνει πριν περάσουν είκοσι τέσσερις ώρες από την επίδοσή της, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 700 § 2 εδάφιο β' ΚΠολΔ. Ο δικαιούχος και επισπεύδων την εκτέλεση μπορεί να κάνει χρήση αμφοτέρων των απαγγελθέντων μέσων εκτέλεσης ή οποιουδήποτε από αυτά²¹. Η εκτέλεση των ως άνω ποινών απαιτεί την κοινοποίηση δυο επιταγών. Ειδικότερα, αρχικά κοινοποιείται από το δικαιούχο δύναμις εκτελεστού τίτλου επιταγή προς εκτέλεση της καταγνωσθείσας υποχρέωσης για την απόδοση ή παράδοση του τέκνου και αν ο καθ' ου η επιταγή εντός τριημέρου από την κοινοποίηση επιταγής προς εκτέλεση (ή 24 ωρών στην περίπτωση των ασφαλιστικών μέτρων) δεν συμμορφωθεί εκουσίως προς το διατακτικό της απόφασης, ήτοι αν δεν προβεί στην απόδοση ή παράδοση του τέκνου (αυτοπρόσωπη εκτέλεση της πράξης), τότε ο δικαιούχος δικαιούται να προβεί στην έμμεση

εκτέλεση κοινοποιώντας νέα επιταγή προς εκτέλεση²² (για την οποία ισχύει πάλι η τριήμερη προθεσμία για συμμόρφωση κατά το άρθρο 926 § 1 ΚΠολΔ ή η 24ωρη, κατά το άρθρο 700 § 2 ΚΠολΔ) βάσει των άρθρων 951 § 1 και 1047 ΚΠολΔ²³, χωρίς να απαιτείται έκδοση νέας απόφασης, η οποία να βεβαιώνει την παράβαση²⁴, δεδομένου ότι επί καταδίκης σε αυτοπρόσωπη επιχείρηση ορισμένης πράξης, όπως εν προκειμένω καθώς και στην περίπτωση του άρθρου 946 ΚΠολΔ, η καταδίκη στη χρηματική ποινή είχε χωρήσει αυτεπαγγέλτως με την αρχική απόφαση με την οποία ο οφειλέτης υποχρεώθηκε σε εκτέλεση της πράξης²⁵ αντίθετα προς όσα προβλέπονται στο άρθρο 947 ΚΠολΔ. Οι αντιρρήσεις κατά της εκτέλεσης προτείνονται, βεβαίως με την ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ. Η διάταξη της πρώτης παραγράφου του άρθρου 950 ΚΠολΔ (εδάφιο β') προβλέπει τη δυνατότητα να υποχρεωθεί ο καθ' ου η εκτέλεση σε δόση βεβαιωτικού όρκου, αν το τέκνο δεν ανευρίσκει κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 861 έως 866 ΚΠολΔ. Η εν λόγω δυνατότητα δεν οδηγεί πάντως σε διαδικασία άμεσης εκτέλεσης για την «αφαίρεση» και απόδοση του τέκνου.

III. Αναγκαστική εκτέλεση δικαιώματος επικοινωνίας γονέα που δεν διαμένει με το ανήλικό τέκνο του

Το δικαίωμα επικοινωνίας του γονέα που δεν διαμένει με το ανήλικό τέκνο του εκτελείται αναγκαστικά διερχόμενο απαραίτητως τις «συμπληγάδες πέτρες» δυο σταδίων. Εν πρώτοις, υποβάλλεται αυτοτελές αίτημα για τη ρύθμιση της επικοινωνίας²⁶, το οποίο

ιδίως ΟΛΑΠ 2/1995 ΕλλΔνη 1995. 583 = Δ 1995. 453 με παρατ. Κ. Μπέη = ΑρχΝ 1995. 375-Μπρίνιας, Αναγκαστική Εκτέλεση, 1983, τ. II, άρθρο 946, σ. 618.

19. ΑΠ 1291/2019 ΤΝΠ-Νόμος ΑΠ 1292/2019 ΤΝΠ-Νόμος.

20. «Το δικαστήριο δικαιούται να διατάξει ως ασφαλιστικό μέτρο την ενέργεια, παράλειψη ή ανοχή ορισμένης πράξης από εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση».

21. ΑΠ 1838/2011 ό.π.

22. ΑΠ 966/2009 ΕλλΔνη 2009. 1700-ΜεφαΘ 538/2020 ΤΝΠ-Νόμος.

23. ΑΠ 193/2014 ΝοΒ 2014. 1644, σημ. Β. Χατζηγιάννου, σ. 1647-ΕφΘεσ 2010/2001 Αρμ 2001. 1386 με παρατ. Δ. Σιδέρη και Αρμ 2002. 1504, σημ. Π.Σ.Α., σ. 1505-ΕφαΘ 8860/2006 ΕλλΔνη 2007. 887.

24. ΑΠ 15/2000 ΝοΒ 2000. 1415- ΑΠ 193/2014 ΝοΒ 2014. 1644, σημ. Β. Χατζηγιάννου, σ. 1647- ΑΠ 1291/2019 ΤΝΠ-Νόμος ΑΠ 1292/2019 ΤΝΠ-Νόμος-ΕφΘεσ 2010/2001 Αρμ 2001. 1386 με παρατ. Δ. Σιδέρη και Αρμ 2002. 1504, σημ. Π.Σ.Α., σ. 1505-ΕφαΘ 8860/2006 ΕλλΔνη 2007. 887-ΜεφαΘ 538/2020 ΤΝΠ-Νόμος.

25. ΟΛΑΠ 2/1995 ΕλλΔνη 1995. 583 = Δ 1995. 453 με παρατ. Κ. Μπέη = ΑρχΝ 1995. 375- ΑΠ 15/2000 ΝοΒ 2000. 1415- ΑΠ 966/2009 ΕλλΔνη 2009. 1700-ΜΠρΑΘ 798/2020 ΤΝΠ-Νόμος.

26. ΜΠρΑΘ 127/2017 ΕλλΔνη 2017. 869, σημ. Γ. Βαλμαντώνη, σ. 873.

δεν περιέχεται στο αίτημα ανάθεσης της γονικής μέριμνας, μέσω αγωγής ή ανταγωγής σε επίπεδο οριστικής δικαστικής προστασίας ή αίτησης ή ανταίτησης σε επίπεδο προσωρινής δικαστικής προστασίας²⁷. Το εν λόγω αίτημα υποβάλλεται από το γονέα που δεν διαμένει με το τέκνο²⁸ και στρέφεται κατά του γονέα που διαμένει με το τέκνο και παρεμποδίζει το δικαίωμα επικοινωνίας, το οποίο είναι προσωποπαγές²⁹. Επομένως, ο δικαιούχος αυτού δεν μπορεί να υποχρεωθεί στην άσκηση του³⁰. Ο τρόπος άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας καθορίζεται από το δικαστήριο³¹. Η αγωγή δε με την οποία ασκείται το δικαίωμα επικοινωνίας δεν απαιτείται να περιέχει το χρόνο και τον τρόπο επικοινωνίας, διότι αυτά ρυθμίζονται από το δικαστήριο με την απόφαση του, λαμβανομένου υπόψη τυχόν αιτήματος του ενάγοντος³². Η απόφαση μπορεί να ρυθμίζει λεπτομερώς την επικοινωνία³³ και να καθορίζει τον τρόπο που θα λαμβάνει χώρα αυτή, ήτοι δια ζώσης (ενδεχομένως και με την

παρουσία του έτερου γονέα ή άλλου προσώπου³⁴), διά τηλεφώνου³⁵ ή μέσω διαδικτύου³⁶, όταν δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί διαφορετικά³⁷. Η ίδια απόφαση μπορεί, εφόσον πάντως υποβληθεί σχετικό αίτημα³⁸, να απειλεί χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση κατά του παρεμποδίζοντος την επικοινωνία³⁹. Αντίθετα προς όσα ορίζονται στο άρθρο 947 ΚΠολΔ⁴⁰, εν προκειμένω, η απειλή (χρηματικής ποινής και προσωπικής κράτησης) είναι δυνατή και εξαρτημένη από τις εκάστοτε περιστάσεις⁴¹. Το δικαστήριο μπορεί να απορρίψει το σχετικό αίτημα, αν κρίνει ότι η εν λόγω απειλή δεν είναι αναγκαία, όπως επί παραδείγματι, εάν έχει επιδειχθεί έως εκείνο το χρονικό σημείο καλή διάθεση για την πραγματοποίηση της επικοινωνίας⁴². Στο ίδιο πλαίσιο, το αίτημα περί απειλής χρηματικής ποινής και προσωπικής κράτησης γίνεται δεκτό εάν υπάρχει κίνδυνος ματαίωσης της

27. ΜΠρΑθ 127/2017 ό.π.-ΜΠρΚοζ 204/2020 (ασφ.) ΤΝΠ-Νόμος.

28. ΑΠ 989/2015 ΤΝΠ-Νόμος ΕφΘεσ 2322/1997 ΕλλΔνη 1999. 359. Βλ. αναλυτ. *Νικολόπουλο*, Ποιος έχει την ενεργητική νομιμοποίηση για τη δικαστική ρύθμιση ή τη μεταρρύθμιση της επικοινωνίας του τέκνου με τον γονέα που δεν έχει την επιμέλεια σε Εταιρία Οικογενειακού Δικαίου, Δικονομικά ζητήματα στο οικογενειακό δίκαιο, 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Οικογενειακού Δικαίου, 2014, σ. 87-99. *Κουμουτζή*, Η ενεργητική νομιμοποίηση για τη δικαστική ρύθμιση και μεταρρύθμιση της επικοινωνίας παιδιού-γονέα, παρέμβαση σε σε Εταιρία Οικογενειακού Δικαίου, Δικονομικά ζητήματα στο οικογενειακό δίκαιο, 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Οικογενειακού Δικαίου, 2014, σ. 101-108, όπου και αναπτύξεις στην κρατούσα γνώμη και σε αντίθετη προς αυτή άποψη αναφορικά με την ενεργητική νομιμοποίηση για τη ρύθμιση ή μεταρρύθμιση της επικοινωνίας γονέα-τέκνου.

29. ΜΠρΘεσ 12704/2017 Αρμ 2017. 1921, με παρατ. Α.Ν.Α.Λ., σ. 1924. *Νικολόπουλος*, ό.π., σ. 88.

30. ΜΠρΘεσ 12704/2017 ό.π.

31. ΑΠ 444/1990 ΕλλΔνη 1990. 996 = ΕΕΝ 1991. 71. ΕφΘεσ 2322/1997 ΕλλΔνη 1999. 359. ΕφΑθ 416/1999 ΑρμΝ 2000. 357. Βλ. επίσης *Κοσμίδη*, Η αποτελεσματικότητα των δικαστικών ρυθμίσεων για την άσκηση επιμέλειας τέκνων και για την επικοινωνία με αυτά, ΕλλΔνη 2007. 676 επ. *Τέντε*, Η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας & ο εξισορροπητικός ρόλος του Έλληνα δικαστή, *Συνήγορος*, τ. 145/2021, σ. 15-17.

32. ΜΠρΑθ 127/2017 ό.π.

33. ΜΕφΘεσ 2948/2017 ΤΝΠ-Νόμος ΜΕφΘεσ 2658/2019 ΤΝΠ-Νόμος ΜΠρΚοζ 204/2020 (ασφ.) ΤΝΠ-Νόμος.

34. Βλ. ΜΠρΝαυπλ 188/2017 ΤΝΠ-Νόμος (επικοινωνία του πατέρα με το τέκνο παρουσία τρίτου προσώπου).

35. ΜΕφΘεσ 2658/2019 ΤΝΠ-Νόμος.

36. ΜΕφΘεσ 2658/2019 ό.π.

37. ΜΠρΑθ 2163/2019 ΤΝΠ-Νόμος.

38. ΜΠρΑθ 127/2017 ό.π. Βλ. και ΜΠρΠατρ 204/2020 ΤΝΠ-Νόμος (επικοινωνία με απώτερους ανιόντες ανηλίκου τέκνου).

39. ΜΠρΠατρ 204/2020 ό.π.

40. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 950 ΚΠολΔ, η οποία δεν έχει τροποποιηθεί ή μεταβληθεί με οποιοδήποτε τρόπο από την θέση σε ισχύ του ΚΠολΔ προβλέπει, ότι αν παρεμποδίζεται το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας του γονέα με το τέκνο, η απόφαση που ρυθμίζει την επικοινωνία μπορεί να απειλήσει με χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση εκείνον που εμποδίζει την επικοινωνία και εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 947 ΚΠολΔ. Το δε άρθρο 947 ΚΠολΔ ορίζει στην πρώτη παράγραφο του πως όταν ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να παραλείψει ή να ανευθεί πράξη, το δικαστήριο, για την περίπτωση που παραβεί την υποχρέωση του, απειλεί για κάθε παράβαση χρηματική ποινή έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ υπέρ του δανειστή και προσωπική κράτηση έως ένα έτος. Αν η απειλή της χρηματικής ποινής και της προσωπικής κράτησης δεν περιέχεται στην απόφαση που καταδικάζει τον οφειλέτη να παραλείψει ή να ανευθεί πράξη, απαγγέλλεται από το μονομελές πρωτοδικείο. Το δικαστήριο αυτό είναι αρμόδιο να βεβαιώσει την παράβαση και να καταδικάσει στη χρηματική ποινή και στην προσωπική κράτηση. Στην τελευταία περίπτωση, δικάζει σύμφωνα με τη διαδικασία των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 614 επ.

41. ΑΠ 444/1990 ΕλλΔνη 1990. 996 = ΕΕΝ 1991. 71. ΜΕφΘεσ 85/2013 Αρμ 2016. 1562. ΕφΠειρ 599/2014 ΤΝΠ-Νόμος ΜΠρΠατρ 204/2020 ΤΝΠ-Νόμος.

42. ΕφΠειρ 599/2014 ό.π.

πραγμάτωσης της επικοινωνίας⁴³. Εάν το δικαστήριο παραλείψει να απειλήσει ποινές παρά την υποβολή σχετικού αιτήματος, θεωρείται ότι αυτό απορρίφθηκε σιωπηρά και (τυχόν) σφάλμα μπορεί να αποκατασταθεί μόνο με άσκηση ενδίκων μέσων, όταν αυτά επιτρέπονται⁴⁴. Το δικαίωμα επικοινωνίας με το τέκνο υλοποιείται, λοιπόν, μόνο έμμεσα, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 947 ΚΠολΔ, δηλαδή μέσω της δυνατότητας του δικαστηρίου να απειλήσει σε βάρος του υπόχρεου- έχοντος την επιμέλεια γονέα χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση⁴⁵. Τούτο μάλιστα συμβαίνει διότι η αναγκαστική εκτέλεση της απόφασης που καθορίζει την επικοινωνία του γονέα με το τέκνο δεν διαφοροποιείται από την εκτέλεση προς παράλειψη ή ανοχή πράξεως, υπό τους όρους του άρθρου 947 ΚΠολΔ⁴⁶. Κατ' εφαρμογή βεβαίως του γενικού κανόνος «ουδείς υποχρεούται εις τα αδύνατα», η σε βάρος τού κατά το άρθρο 947 § 1 ΚΠολΔ οφειλέτη επέλευση των συνεπειών που έχουν απειληθεί από το δικαστήριο της ουσίας προϋποθέτει γνώση, δυνατότητα συμμόρφωσης και πρόθεση μη συμμόρφωσης⁴⁷. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν, μάλιστα, αναγκαίο περιεχόμενο της αγωγής του δανειστή, με την οποία επιδιώκεται ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου η βεβαίωση της παράβασης και η καταδίκη του οφειλέτη στη χρηματική ποινή και στην προσωπική κράτηση⁴⁸.

Περαιτέρω, η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης διέρχεται εδώ δύο στάδια και απαιτεί δύο δικαστικές αποφάσεις, όπως συμβαίνει σε κάθε περίπτωση αξίωσης προς ανοχή. Κατά το πρώτο στάδιο, κοινοποιείται η ως άνω (πρώτη) καταψηφιστική και όχι απλώς αναγνωριστική του δικαιώματος της επικοινωνίας απόφαση, η οποία διαγιγνώσκει την υποχρέωση του γονέα με τον οποίο κατοικεί το τέκνο να ανευθεί την επικοινωνία με τον άλλο γονέα και απειλούνται αθροιστικά εναντίον του υπόχρεου γονέα οι ποινές της χρηματικής ποινής και της προσωπικής κράτησης για την περίπτωση που δεν συμμορφωθεί προς το περιεχόμενό και υποχρεώνει τον

καθ' ου/την καθ' ης σε ανοχή επικοινωνίας⁴⁹ με επιταγή προς εκτέλεση.

Ακολούθως, λαμβάνει χώρα το δεύτερο στάδιο, στο πλαίσιο του οποίου η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 950 ΚΠολΔ παραπέμπει σε εφαρμογή του άρθρου 947 ΚΠολΔ⁵⁰ (υποχρέωση σε παράλειψη ή ανοχή πράξης). Το Μονομελές Πρωτοδικείο δικάζον κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (αφού προηγηθεί κοινοποίηση της πρώτης απόφασης με επιταγή προς εκτέλεση) βεβαιώνει την παράβαση ή τις παραβάσεις και καταδικάζει τον καθ' ου η εκτέλεση (γονέα που παρεμπόδισε την επικοινωνία), ο οποίος δεν συμμορφώθηκε σε όσα διέταξε η πρώτη απόφαση και δη χωρίς να ερευνά στο πλαίσιο της δικής του κρίσης την ορθότητα της εν λόγω απόφασης και την ύπαρξη αξίωσης επικοινωνίας⁵¹. Με τη δεύτερη αυτή απόφαση, λοιπόν, βεβαιώνεται η παράβαση και καταδικάζεται ο υπόχρεος γονέας στη χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση, οι οποίες είχαν προσδιοριστεί με πρώτη απόφαση. Προκειμένου το Μονομελές Πρωτοδικείο να καταδικάσει τον υπόχρεο σε ανοχή της επικοινωνίας θα πρέπει να δεχθεί ότι παρεμποδίστηκε η επικοινωνία με πρόθεση ματαίωσης και αποτροπής αυτής, η οποία συντρέχει στην περίπτωση που ο υπόχρεος παροτρύνει ή εξωθεί το τέκνο να αποφύγει την επικοινωνία με τον έτερο γονέα⁵². Η ως άνω προϋπόθεση δεν πληρούται, όταν το ίδιο το τέκνο αυτοβούλως αρνείται την επικοινωνία⁵³,

49. ΜΠρΕδ 162/2015 Αρμ 2016. 1563. Παντελίδου, Συναίνεση και συμφωνίες στο συναινετικό διαζύγιο, ΝοΒ 2013. 2657-2670 (2669). Οικονόμου, Εκτελεσιτότητα της απόφασης σχετικά με τη ρύθμιση της επιμέλειας, της επικοινωνίας και τον καθορισμό διατροφής σε ΕφΑΔ 2015. 483-487. Κουτσουλέλος, Άρνηση τέκνου να επικοινωνήσει με το γονέα που δεν έχει την επιμέλειά του-προβλήματα εφαρμογής του 950 § 2 ΚΠολΔ, όρια ποινικής ευθύνης κατά το άρθρο 232Α ΠΚ ΕφΑΔ 2015. 454-458· ο ίδιος, παρατηρήσεις στη ΜΠρΚαρδ 42/2015 ΕφΑΔ 2015. 534, 536.

50. ΑΠ 1631/2018 ό.π. ΠΠρΑθ 124/2021 ΤΝΠ-Νόμος. Σημειώνεται, ότι η παραβίαση της απόφασης, η οποία ρυθμίζει την επικοινωνία γονέα με ανήλικο τέκνο υπό την έννοια της μη συμμόρφωσης του έτερου (υπόχρεου) γονέα σε αυτή συνιστά και ποινικό αδίκημα, σύμφωνα με το άρθρο 169Α § 1 ΠΚ.

51. ΑΠ 1104/2006 ΤΝΠ-Νόμος.

52. ΑΠ 429/2002 ΕλλΔνη 2002. 1621 = Δ 2004. 1225, με παρατ. Κ. Μπέη· ΑΠ 1395/2008 ΤΝΠ-Νόμος ΕφΑθ 292/1991 ΝοΒ 1991.1220· ΕφΘεσ 693/2001 Αρμ 2001. 698· ΜΕφΘεσ 2948/2017 ΤΝΠ-Νόμος ΜΕφΘεσ 2658/2019 ΤΝΠ-Νόμος ΜΠρΑθ 1673/2017 ΤΝΠ-Νόμος.

53. ΑΠ 429/2002 ό.π. ΜΕφΔωδ 151/2018 ΤΝΠ-Νόμος.

43. ΑΠ 1631/2018 ΤΝΠ-Νόμος με αναφορά και σε προστασία κατ' άρθρο 69 § 1 περίπτωση στ' ΚΠολΔ· ΜΕφΘεσ 85/2013 Αρμ 2016. 1562.

44. ΜΕφΘεσ 85/2013 ό.π.

45. ΑΠ 1631/2018 ΤΝΠ-Νόμος.

46. ΜΕφΔωδ 31/2021 ΤΝΠ-Νόμος· ΜΠρΕδ 162/2015 ό.π.

47. ΜΕφΘεσ 2658/2019 ΤΝΠ-Νόμος ΜΕφΔωδ 31/2021 ό.π.

48. ΜΕφΔωδ 31/2021 ό.π.

περίπτωση που δεν φαίνεται να σπανίζει στην πράξη. Κατόπιν των ανωτέρω μπορεί συνοπτικά να σημειωθεί, ότι για την καταδίκη από το Μονομελές Πρωτοδικείο σε χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση του γονέα που παρεμποδίζει την επικοινωνία του ανηλίκου τέκνου με τον έτερο (δικαιούχο) γονέα, απαιτείται: α) να υπάρχει εκτελεστή απόφαση, η οποία να απειλεί τα ανωτέρω μέσα εκτέλεσης για ενδεχόμενη παράβαση των όρων επικοινωνίας, β) να έχει επιδοθεί η εν λόγω απόφαση με επιταγή για την εκτέλεση της και γ) να βεβαιωθεί από το δικαστήριο η σχετική παράβαση, ήτοι η μη συμμόρφωση στο διατακτικό της πρώτης (εκτελεστής) απόφασης⁵⁴. Η απόφαση, λοιπόν, με την οποία διαγιγνώσκεται η τελεσθείσα παράβαση, αλλά και ο αριθμός τυχόν περισσότερων παραβάσεων και καταδικάζεται ο παραβάτης σε καταβολή συγκεκριμένης χρηματικής ποινής και σε προσωπική κράτηση, συνιστά τον εκτελεστό τίτλο για την κατ' άρθρο 951 ΚΠολΔ είσπραξη της χρηματικής ποινής και την κατ' άρθρο 1049 ΚΠολΔ σύλληψη του καταδικασθέντος, προκειμένου να εκπιθεί η προσωπική κράτηση αυτού⁵⁵.

Σε σχέση με το πραγματικό γεγονός του αν ο υπόχρεος προς ανοχή της επικοινωνίας γονέας εμποδίζει την επικοινωνία του ανηλίκου τέκνου με τον έτερο γονέα ή παραβιάζει τους όρους αυτής ή αν το ίδιο το τέκνο αρνείται αυτοβούλως την επικοινωνία, ιδιαίτερα χρήσιμη αποδεικτικά, ιδίως στη δίκη ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου για τη βεβαίωση της παράβασης ή των παραβάσεων όσων επιτάσσει η απόφαση, αναμένεται να αποδειχθεί το προσφάτως θεσπισθέν αποδεικτικό μέσο της διαπιστωτικής έκθεσης του δικαστικού επιμελητή. Ειδικότερα, ο ν. 4745/2020⁵⁶, περιέλαβε στο τρίτο μέρος του (Κεφάλαιο Α, ρυθμίσεις στον Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών⁵⁷) το άρθρο 27 με τίτλο: «Έργο δικαστικών επιμελητών - Τροποποίηση του άρθρου 1 του ν. 2318/1995», δυνάμει του οποίου η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 1 του ν. 2318/1995 αντικαθίσταται. Πιο συγκεκριμένα, η τροποποίηση αφορά στο ότι στο έργο του δικαστικού επιμελητή ανήκει πλέον και η σύνταξη διαπιστωτικών εκθέσεων για πραγματικά περιστατικά, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, με βάση νόμο ή δικαστική

απόφαση⁵⁸. Σε ό,τι αφορά στην έναρξη ισχύος εφαρμογής της νέας διάταξης, σύμφωνα με το άρθρο 101 του ν. 4745/2020, η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην ΕΓΚ, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε επιμέρους διατάξεις του. Εφόσον, λοιπόν, δεν ορίζεται διαφορετικά σε σχέση με το άρθρο 27, η συζητούμενη διάταξη έχει άμεση ισχύ. Σύμφωνα με τη γραμματική διατύπωση του (νέου) άρθρου 1 § 2 περίπτωση γ' του ΚωδΔΕ θεμελιώνεται και οριοθετείται μια νέα εξουσία, αρμοδιότητα και πεδίο έργου του δικαστικού επιμελητή⁵⁹. Με τη διαπιστωτική έκθεση διαπιστώνονται πραγματικά γεγονότα. Δεν πρόκειται για βεβαίωση εκ του διενεργούντος-συντάκτη δικαστικού επιμελητή, ο οποίος και δεν διατυπώνει κρίση επιστήμης ή τέχνης, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του πραγματογνώμονα, ούτε εκφράζεται αξιολογική ή νομική κρίση ή εν γένει κρίση επί των εννόμων συνεπειών των πραγματικών γεγονότων, τα οποία διαπιστώνονται. Η σύνταξη διαπιστωτικών εκθέσεων διενεργείται κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του δικαστικού επιμελητή, τα οποία οριοθετούνται και προσδιορίζονται στον ΚωδΔΕ και στον ΚΠολΔ, επομένως κατά τη διενέργεια επιδόσεων και πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης, χωρίς η ίδια η διαπιστωτική έκθεση να συνιστά μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης. Στο πλαίσιο της έμμεσης αναγκαστικής εκτέλεσης, κατά τα άρθρα 946, 947 και 950 ΚΠολΔ, η διαπιστωτική έκθεση μπορεί συνεισφέρει αποδεικτικά και αποτελεσματικά στη δίκη για την βεβαίωση της παράβασης και με τον τρόπο αυτό στην. Η εκ του νόμου, πλέον, χορηγηθείσα στους δικαστικούς επιμελητές εξουσία διαπίστωσης πραγματικών περιστατικών, κρίσιμων για την απόδειξη των αντίστοιχων ουσιαστικών ισχυρισμών των διαδίκων μπορεί να κατά την ΑιτΈκθ του ν. 4745/2020 να κατατείνει στον σχηματισμό πλήρους δικανικής πεποίθησης (μείζον), άρα (πολύ περισσότερο) και για την απόδειξη που απαιτείται

58. Στη Γαλλία η διαπιστωτική έκθεση του δικαστικού επιμελητή («*constat d'huissier*») αποτελεί ευρέως διαδεδομένο αποδεικτικό μέσο, το οποίο καθιστά δυνατή τη διαπίστωση πραγματικών γεγονότων με την ισχύ δημοσίου εγγράφου και χρησιμοποιείται σε πολλές διαφορές, όπως αυτές που προκύπτουν από την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας γονέα με τέκνο.

59. Η αμοιβή των δικαστικών επιμελητών για τη σύνταξη διαπιστωτικών εκθέσεων έχει καθοριστεί από το έτος 2008 με την κοινή υπουργική απόφαση υπ' αριθ. 2/54638/0022 (Β' 1716/26.8.2008).

54. Βλ. έτσι ΑΠ 444/1990 ό.π.

55. ΜΠρΑθ 1673/2017 ΤΝΠ-Νόμος.

56. ΦΕΚ Α' 214/6.11.2020.

57. Στο εξής ΚωδΔΕ.

στην πιθανολόγηση (έλασσον) (347 ΚΠολΔ). Κατόπιν των ως άνω, η άποψη ότι η διαπιστωτική έκθεση παρότι δεν είναι επώνυμο αποδεικτικό μέσο, λειτουργεί καθαρά αποδεικτικά έχει εκέγγυα ορθότητας. Περαιτέρω, η διαπιστωτική έκθεση συνιστά έγγραφο και δη δημόσιο έγγραφο, ως έγγραφο συνταχθέν από δημόσιο λειτουργό. Συνακόλουθα, έχει την αποδεικτική δύναμη του άρθρου 438 ΚΠολΔ και αποτελεί πλήρη απόδειξη για όλους, ως προς όσα βεβαιώνονται στο έγγραφο, ότι έγιναν από τον (αρμόδιο) συντάξαντα δικαστικό επιμελητή ή ότι έγιναν ενώπιον του. Ανταπόδειξη επιτρέπεται στην περίπτωση αυτή, μόνο με προσβολή εγγράφου, ως πλαστού. Επιπρόσθετα, η διαπιστωτική έκθεση, ως δημόσιο έγγραφο αποτελεί πλήρη απόδειξη για όλους ως προς όσα βεβαιώνονται σ' αυτή, την αλήθεια των οποίων όφειλε να διαπιστώσει εκείνος που την έχει συντάξει, ήτοι ο δικαστικός επιμελητή, επιτρέπεται όμως ανταπόδειξη, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 440 ΚΠολΔ.

Το ζήτημα των περισσότερων παραβάσεων της ανωτέρω αναφερομένης πρώτης απόφασης και τυχόν αυτοτέλεια αυτών απασχολεί συχνά τα δικαστήρια της ουσίας και έχει απασχολήσει και τον Άρειο Πάγο που δέχθηκε ότι επί περισσότερων παραβάσεων οφείλονται κατ' αρχήν ισάριθμες χρηματικές ποινές και χωρεί προσωπική κράτηση για κάθε μία από τις παραβάσεις. Στην περίπτωση δε όπου σε ορισμένο χρονικό διάστημα συντρέξουν περισσότερες παραβάσεις, οι οποίες συνιστούν διαρκή ενέργεια ή συγκροτούν μια φυσική ενότητα ενέργειας, γεγονός που κρίνεται ανέλεγκτα από το δικαστήριο της ουσίας, επιβάλλεται μια μόνο ποινή και όχι αθροιστικά όσες είναι οι περισσότερες παραβάσεις⁶⁰. Στις σχετικές κρίσεις των δικαστικών αποφάσεων απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή καθώς μπορεί να οδηγήσουν στη δημιουργία και παγίωση μιας ανεπιεικούς πραγματικής κατάστασης για το δικαιούχο ή/και να ενθαρρύνουν την συνεχή παραβίαση της απόφασης από τον υπόχρεο γονέα⁶¹ και

60. Βλ. ΑΠ 1395/2008 ό.π. ΑΠ 1631/2018 ό.π. ΜΕΦΑΘ 76/2020 ΤΝΠ-Νόμος ΜΠρΑθ 1673/2017 ΤΝΠ-Νόμος.

61. Βλ. ΜΕΦΔωδ 296/2019 ΤΝΠ-Νόμος, όπου για διάστημα 21 ημερών στο οποίο έλαβαν χώρα οι (καθημερινές) παραβάσεις επιβλήθηκε μια ποινή και ΜΠρΑθ 1673/2017 ΤΝΠ-Νόμος, όπου η εναγομένη είχε τελέσει έξι αυτοτελείς παραβάσεις, κάθε μία από τις οποίες πήγαζε από διαφορετική αιτία και καταδικάστηκε σε χρηματική ποινή και για τις 6 παραβάσεις αθροιστικά. Βλ. επίσης την ΠΠρΑθ 124/2021 ΤΝΠ-Νόμος, σύμ-

με τον τρόπο αυτό στη μη αποτελεσματική εφαρμογή των νομοθετικών ρυθμίσεων.

Τέλος, την επιστήμη και τη νομολογία έχει απασχολήσει και η περίπτωση, όπου η πρώτη απόφαση δεν περιέχει απειλή χρηματικής ποινής και προσωπικής κράτησης, (όταν δεν είχε υποβληθεί σχετικό αίτημα) και το δικαίωμα επικοινωνίας παρεμποδίζεται ήδη και αναμένεται ότι το ίδιο θα συμβαίνει μακροχρόνια. Επί του ζητήματος, έχει γίνει δεκτή στη νομολογία και υποστηριχθεί στη θεωρία η ανεπιεικής για το δικαιούχο και για τον λόγο αυτό μη ορθή δικαιολογική άποψη, ότι στην ως άνω περίπτωση δεν μπορεί να υποβληθεί μεταγενέστερα αίτηση για απαγγελία των ποινών, κατ' εφαρμογή του άρθρου 947 ΚΠολΔ⁶².

IV. Αδικοιολόγητη και πολλαπλή παρεμπόδιση της επικοινωνίας γονέα τέκνου ως καταχρηστική άσκηση της γονικής μέριμνας και ως περίπτωση παράνομης προσβολής της προσωπικότητας του γονέα

Στην ελληνική επιστήμη⁶³ και νομολογία, όπως και σε αλλοδαπά δίκαια, λ.χ. στο ελβετικό, γίνεται δεκτή η ενεργοποίηση της προστασίας της προσωπικότητας (ΑΚ 57) σε περιπτώσεις προσβολής οικογενειακών δικαιωμάτων, βάσει της αντίληψης ότι ο ψυχικός κόσμος συνιστά προστατευόμενη έκφανση της προσωπικότητας⁶⁴. Έχει κριθεί, λοιπόν, ότι η παρεμπόδιση της επικοινωνίας ενήλικου τέκνου με το γονέα του συνιστά προσβολή της προσωπικότητας καθώς και ότι η επικοινωνία με το γονέα είναι συντελεστής της ψυχικής και κοινωνικής ατομικότητας του ανθρώπου. Η νομική βάση τους δικαιώματος επικοινωνίας γονέα

φωνα με την οποία ο ενάγων πατέρας είχε καταθέσει πλήθος εγκλήσεων κατά της εναγομένης μητέρας σε σχέση με 22 παραβάσεις της επικοινωνίας του με το ανήλικο τέκνο τους, γεγονός που εγείρει και το ζήτημα για την αποτελεσματικότητα του προκείμενου ένδικου βοηθήματος του ποινικού δικαίου, τουλάχιστον με τον τρόπο που αυτό λειτουργεί πράγματι στην πράξη, ιδίως από πλευράς καθυστερήσεων καθώς για το ότι δεν λειτουργεί εν τέλει ούτε προληπτικά ούτε κατασταλτικά.

62. ΑΠ 1465/1998 ΕλλΔνη 1990. 763 με αντίθετη μειοψηφία: Μπρίνας, Δίκαιο Εκτέλεσης² ΙΙ, άρθρο 950, σ. 684-685. Αντίθετα και ορθότερα Νίκας, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης ΙΙ², § 39, αριθ. 8: Πίψου, Αναγκαστική εκτέλεση για παράλειψη ή ανοχή πράξεως κατά τον ΚΠολΔ, 1992, σ. 447.

63. Βλ. Φουντεδάκη, Φυσικό πρόσωπο και προσωπικότητα στον Αστικό Κώδικα, 2012, σ. 197, 202: Σταμπέλου, Προσωπικότητα και Οικογενειακές Σχέσεις - Το παράδειγμα της επικοινωνίας του τέκνου, 2010.

64. Φουντεδάκη, ό.π., σ. 197.

με τέκνο διαφοροποιείται ανάλογα με το αν πρόκειται για ανήλικο ή ενήλικο τέκνο. Κατά την ΑΚ 1520, ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο διατηρεί το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας με αυτό. Η επικοινωνία του γονέα με το ανήλικο τέκνο του, ως καθιερούμενο προσωπικό δικαίωμα εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο των διατάξεων που προβλέπουν την άσκηση του δικαιώματος και καθήκοντος των γονέων για τη μέριμνα υπέρ του ανηλικού τέκνου τους και απορρέει από το φυσικό δεσμό του αίματος και του αισθήματος της στοργής προς το τέκνο. Κατά τη ρύθμιση του εν λόγω δικαιώματος (πρέπει να) λαμβάνεται υπόψη πρωτίστως το αληθινό συμφέρον του τέκνου, που υπάρχει, όταν η επικοινωνία συντελεί στην ανάπτυξη του ψυχικού κόσμου και της προσωπικότητας του ανηλικού. Η παρεμπόδιση του δικαιώματος επικοινωνίας του γονέα με το ανήλικο τέκνο, χωρίς να υπάρχει σοβαρός λόγος προς τούτο, παρέχει δικαίωμα αγωγής κατά την ειδική διαδικασία των οικογενειακών διαφορών ατομικώς κατά του γονέα που διαμένει με το τέκνο, διότι η διαφορά γεννιέται από την άρνηση του τελευταίου⁶⁵ Εφόσον το σχετικό δικαίωμα προϋποθέτει ανηλικότητα του τέκνου, δεν υφίσταται σε περίπτωση ενηλικίωσης του, καθώς στην περίπτωση αυτή παύει αυτοδικαίως η γονική μέριμνα ή επιμέλεια και η επικοινωνία εξαρτάται πλέον από τη βούληση του ενήλικου τέκνου⁶⁶. Η επικοινωνία, λοιπόν, του ανήλικου παιδιού με τους συγγενείς του, ανεξάρτητα από το (στενό) πλαίσιο της ΑΚ 1520, η οποία προβλέπει ως δικαιούχους επικοινωνίας με το παιδί, τους γονείς και άλλους ανιόντες, διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση και στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του. Το δε ΕΔΔΑ εντάσσει σταθερά την επικοινωνία του ανηλικού παιδιού με το γονέα του στην προστασία της οικογενειακής ζωής κατά το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Λαμβανομένου, άλλωστε υπόψη, ότι η παιδική ηλικία προστατεύεται και συνταγματικά (άρθρο 21 του Συντάγματος) ως ορθή παρίσταται η ερμηνευτική εκδοχή ότι σε περίπτωση παρεμπόδισης της επικοινωνίας μεταξύ γονέα και ανηλικού τέκνου, επέρχονται όχι μόνο οι συνέπειες του οικογενειακού δικαίου, αλλά και αυτές της προσβολής της προσωπικότητας⁶⁷ και μάλιστα, κατά την άποψη μας, όχι μόνο της προσωπικότητας του

παιδιού αλλά και του γονέα, ο οποίος παρεμποδίζεται να επικοινωνήσει με το ανήλικο τέκνο του, υπό την έννοια ότι ο ψυχικός και συναισθηματικός κόσμος του γονέα συνιστά (επίσης) προστατευόμενη έκφανση της προσωπικότητας του. Θεμέλιο του δικαιώματος επικοινωνίας του γονέα με το ανήλικο τέκνο του είναι (και) η προσωπικότητα και παράλληλα προς τη ρύθμιση της ΑΚ 1520, αυτός που εμποδίζεται να ασκήσει το δικαίωμα επικοινωνίας μπορεί να προσφύγει στις περί προσωπικότητας διατάξεις των ΑΚ 57 επ. και να ασκήσει τις εκεί προβλεπόμενες αξιώσεις.⁶⁸ Η βαθμιαία και εν τέλει οριστική αποκοπή του ανηλικού τέκνου από ένα εκ των γονέων του υπό την επίδραση του άλλου γονέα συνιστά μάλιστα, κατά τη σχετική βιβλιογραφία, γονική αποξένωση, η οποία μπορεί να σημαίνει συναισθηματική κακοποίηση του παιδιού⁶⁹. Προκειμένου δε να θεμελιωθεί αξίωση προστασίας από προσβολή της προσωπικότητας κατά την έννοια της ΑΚ 57 § 1, θα πρέπει η προσβολή να είναι παράνομη, δηλαδή να αντίκειται σε διάταξη που απαγορεύει συγκεκριμένη πράξη με την οποία προσβάλλεται ορισμένη έκφανση αυτής, ανεξαρτήτως του δικαίου που βρίσκεται η απαγόρευση, ενώ δεν απαιτείται και συνδρομή πταίσματος σ' αυτόν που προσβάλλει, αρκεί μόνον η αντικειμενική παρανομία. Στο πλαίσιο αυτό, η παρεμπόδιση της επικοινωνίας με τα ενήλικα τέκνα του, έχει κριθεί ότι συνιστά προσβολή του απόλυτου δικαιώματος στην προσωπικότητα, η οποία γεννά την αξίωση μεταξύ των άλλων άρσης της προσβολής και παράλειψης της στο μέλλον⁷⁰. Άξια αναφοράς είναι εν προκειμένω η ΠΠρΑθ 124/2021⁷¹, η οποία έκρινε ότι η προκληθείσα στον πατέρα που

65. ΜΠρΘεσ 8513/2018 ΝοΒ 2018. 1435.

66. ΕφΑθ 333/2008 ΤΝΠ-Νόμος.

67. Φουντεδάκη, ό.π., σ. 202.

68. ΠΠρΑθ 124/2021 ΤΝΠ-Νόμος, όπου το δικαστήριο εφάρμοσε την ΑΚ 57 και διέταξε την εναγομένη μητέρα να άρει την προσβολή της προσωπικότητας του ενάγοντος πατέρα και να την παραλείπει στο μέλλον, διότι στην ένδικη διαφορά απεδείχθη συστηματική και κατ' επανάληψη παρεμπόδιση της επικοινωνίας μεταξύ πατέρα και ανηλικού τέκνου.

69. Βλ. σχετ. Δεμερτζή, Γονική Αποξένωση: μια προσέγγιση από την άποψη της θεωρίας των διαπραγματεύσεων, ΕφΑΔΠολΔ 2010. 384 επ. με αναφορά στο Σύνδρομο της Γονικής Αποξένωσης και Σταμπέλου, ό.π., σ. 155, 157-158, 158).

70. ΜΠρΚαβ 10/1994 Αρμ 1994. 432-ΜΠρΣπαρτ 835/2005 ΝοΒ 2007. 635, σημ. Μ. Μαργαρίτη, σ. 637 = ΕλλΔνη 2008. 950-ΜΠρΑθ 1936/2008 ΕφΑΔ 2009. 810-ΜΠρΘεσ 8513/2018 ΝοΒ 2018. 1435- Γεωργιάδης/Σταθόπουλος, Ερμηνεία ΑΚ, άρθρο 57, αριθ. 1 επ.: Μπαλής, Γενικές Αρχές, 1961, § 24.

71. ΤΝΠ-Νόμος.

παρεμποδίστηκε συστηματικά στην επικοινωνία με το ανήλικο τέκνο του ηθική βλάβη δεν αποκαθίσταται με χρήμα, αλλά με διαταγή της εναγομένης μητέρας να άρει την προσβολή της προσωπικότητας του ενάγοντος και να την παραλείπει στο μέλλον «... να υποχρεωθεί να επιτρέψει ανεμπόδιστα την επικοινωνία του ενάγοντος με τον ανήλικο υιό τους ... σύμφωνα με το διατακτικό της υπ' αριθ. 700/2018 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών», ουσιαστικά δηλαδή να συμμορφωθεί εκουσίως στο διατακτικό προηγηθείσας δικαστικής απόφασης, η οποία ρύθμισε την επικοινωνία. Πρόκειται μάλλον για πρωτόγνωρη και κατά την άποψη μας, μη ορθή νομολογιακή άποψη. Ειδικότερα, απεδείχθη ότι η εναγόμενη στην πράξη, ως γονέας όχι μόνο δεν διευκόλυνε, αλλά παρεμπόδιζε την επικοινωνία του ενάγοντος με το τέκνο τους σε βαθμό που αυτό είχε αποξενωθεί από τον πατέρα του. Η ως άνω απόφαση παρότι δέχθηκε ότι υπάρχει πράγματι ηθική βλάβη του ενάγοντος, «...η οποία συνίσταται στην αποξένωση από το τέκνο του και την εξ αυτής πίκρα, απογοήτευση, στενοχώρια και ακύρωση του πατρικού ρόλου.» ακολούθως έκρινε ότι η υπαρκτή αυτή ηθική βλάβη κατά την ΑΚ 59 δεν μπορεί να αποκατασταθεί με καταβολή χρηματικού ποσού εκ μέρους της εναγομένης, αλλά με την στο εξής συμμόρφωση της τελευταίας στα οριζόμενα από την με αριθμό 700/2018 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών σχετικά με τη ρύθμιση της επικοινωνίας πατέρα και ανηλίκου. Ανεξάρτητα από το ζήτημα, αν για την αξίωση ικανοποίησης της ηθικής βλάβης κατά την ΑΚ 59 απαιτείται υπαισιότητα⁷² στην ένδικη περίπτωση η συμπεριφορά της εναγομένης δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ανυπαίτια, δεδομένου, ότι απεδείχθη η εκ μέρους της παρεμπόδιση της επικοινωνίας 22 φορές εντός διαστήματος 5 μηνών. Επιπλέον, η κρίση της ως άνω απόφασης, ότι η ηθική βλάβη του ενάγοντος δεν μπορεί να αποκατασταθεί με καταβολή χρηματικού ποσού, δεν συμπορεύεται με την παραδεδογμένη στην επιστήμη και στη νομολογία ερμηνευτική αντίληψη της έννοιας και του σκοπού της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Ειδικότερα, όπως είναι γνωστό, η

χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης παρέχει ικανοποίηση, ανακούφιση και ηθική παρηγορία στον ζημιωθέντα. Παράλληλα έχει και αποκαταστατική λειτουργία, όχι με ποσοτικό κριτήριο, αλλά υπό την έννοια της ικανοποίησης της προσωπικότητας του ηθικά ζημιωθέντος. Ταυτόχρονα, η ικανοποίηση της ηθικής βλάβης λειτουργεί και προληπτικά, υπό την έννοια της αποτροπής του προσβολέα που προξένησε την ηθική βλάβη ή και τρίτων από την επανάληψη της προσβολής⁷³. Όταν, λοιπόν συντρέχει περίπτωση επανειλημμένων και πολυάριθμων παραβιάσεων του δικαιώματος επικοινωνίας, υπάρχει κίνδυνος επικείμενης προσβολής στο μέλλον και η επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης στον ενάγοντα/στην ενάγουσα θα μπορούσε να λειτουργήσει και προς την κατεύθυνση της πρόληψης, αναφορικά με την συμπεριφορά του εναγομένου/της εναγομένης.

V. Εκτέλεση για την παράδοση ή απόδοση τέκνου και την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας επί συναινετικού διαζυγίου

Η τρίτη παράγραφος του άρθρου 950 ΚΠολΔ προστέθηκε με την αντικατάσταση του άρθρου με το ν. 4335/2015⁷⁴ και προβλέπει ότι κατά την επικύρωση από το δικαστήριο της κατά την ΑΚ 1441 συμφωνίας των συζύγων με την οποία ρυθμίζεται η επιμέλεια των τέκνων, διατάσσεται αυτεπαγγέλτως και η απόδοση ή η παράδοση του τέκνου στον γονέα στον οποίο ανατίθεται η επιμέλεια και εφαρμόζεται κατά τα λοιπά η πρώτη παράγραφος του άρθρου 950 ΚΠολΔ, ενώ ως προς τη ρυθμιζόμενη με την ίδια συμφωνία επικοινωνία με το τέκνο εφαρμόζεται ανάλογα η δεύτερη παράγραφος του ίδιου άρθρου. Η ως άνω νομοθετική παρέμβαση ρύθμισε το ζήτημα της έλλειψης καταψηφιστικής διάταξης αναφορικά με την παράδοση τέκνου ή τη ρύθμιση της επικοινωνίας στην απόφαση συναινετικού διαζυγίου, η οποία είχε ως αποτέλεσμα ότι δεν ήταν για τον λόγο αυτό δυνατή η αναγκαστική εκτέλεση για τις αντίστοιχες αξιώσεις⁷⁵. Προβλεπόταν, με την απόφαση που επικύρωνε τη συμφωνία

72. Βλ. Σταμπέλου, Προσωπικότητα και δικαίωμα επικοινωνίας, ΕφΑΔΠολΔ 2013, σ. 859 επ., ό.π. στη σχετική νομολογία. Από τη θεωρία βλ. ιδίως Σταθόπουλο, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, αριθ. 103, σημ. 155, σ. 1016-1017, ότι η ικανοποίηση για ηθική βλάβη δεν προϋποθέτει υπαισιότητα.

73. Βλ. Σταθόπουλο, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, σ. 524-525, μ.π.π. στην ελληνική και γερμανική θεωρία, αλλά και στη νομολογία: Πατεράκη, Χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, σ. 51 επ., σ. 69 επ.

74. Σε ισχύ από 1.1.2016.

75. ΜΠρΕδ 162/2015 ό.π.: Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας (-Κιουπτιδου-Στρατουδάκη), Ερμηνεία ΚΠολΔ², ό.π., άρθρο 950, αριθ. 4, σ. 336.

των συζύγων ως προς την ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου τέκνου/των ανηλίκων τέκνων και την επικοινωνία του γονέα που δεν διαμένει με αυτό/αυτά, διατασσόταν (με καταψηφιστική διάταξη) αυτειπάγγελτα και η παράδοση ή απόδοση του ανηλίκου τέκνου/των ανηλίκων τέκνων και εφαρμοζόταν η πρώτη παράγραφος του άρθρου 950 ΚΠολΔ και για την επικοινωνία (εφαρμοζόταν) η δεύτερη παράγραφος του ίδιου άρθρου, ήτοι ότι υποχρεούται ο έχων την επιμέλεια γονέας να ανευχθεί την επικοινωνία του τέκνου με τον άλλο γονέα και ότι απαγγέλλεται χρηματική ποινή σε περίπτωση μη παράδοσης του τέκνου και παρεμπόδισης της επικοινωνίας με αυτό⁷⁶. Η ΑΚ 1441 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4509/2017⁷⁷ και η εκ του δικαστηρίου επικύρωση πρέπει να θεωρηθεί ως σιωπηρά κατηρηγμένη, η δε συμφωνία των συζύγων επικυρώνεται πλέον αποκλειστικά από συμβολαιογράφο⁷⁸ τόσο ως προς το διαζύγιό τους όσο και για τη ρύθμιση της επιμέλειας του ανηλίκου τέκνου/των ανηλίκων τέκνων τους και της επικοινωνίας αυτού/αυτών με το γονέα που δεν θα διαμένουν μαζί και τη διατήρησή τους επί διετία. Η εν λόγω συμβολαιογραφική πράξη αποτελεί εκτελεστό τίτλο σε σχέση με την παράδοση ή απόδοση τέκνου καθώς και ως προς την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας, υπό την προϋπόθεση ότι περιλήφθησαν στη συμφωνία και οι ρυθμίσεις του άρθρου 950 ΚΠολΔ, ήτοι προβλέψεις για την καταδίκη του μη παραδίδοντος ή αποδίδοντος το τέκνο σε χρηματική ποινή ή απειλή χρηματικής ποινής εάν παρεμποδισθεί η επικοινωνία. Προσωπική κράτηση δεν μπορεί

βεβαίως να προβλεφθεί σε συμβολαιογραφική πράξη, αλλά διατάσσεται μόνο με δικαστική απόφαση. Η ως άνω νομοθετική πρόβλεψη «εξουδετέρωσε», επομένως, την έως πρότινος κρατούσα άποψη ότι χρηματική ποινή μπορεί να επιβληθεί μόνο με δικαστική απόφαση κατά τα άρθρα 946 και 947 ΚΠολΔ. Της εκτέλεσης της ως άνω συμβολαιογραφικής πράξης προηγείται η επίδοση επιταγής προς εκτέλεση. Σε περίπτωση δε κατά την οποία η ανωτέρω συμβολαιογραφική πράξη δεν περιέλαβε πρόβλεψη για κυρώσεις σε σχέση με την παράδοση ή απόδοση του τέκνου, απαιτείται η απαγγελία τους με δικαστική απόφαση, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 950 ΚΠολΔ. Αναφορικά με την άσκηση της επικοινωνίας, απαιτείται πάντοτε ύπαρξη δικαστικής απόφασης, η οποία βεβαιώνει την παράβαση και καταδικάζει τον υπόχρεο σε ορισμένη ποινή. Όταν λήξει η χρονική ισχύς της επικυρωμένης συμφωνίας των συζύγων, τα ίδια ζητήματα μπορούν να ρυθμιστούν για περαιτέρω χρονικό διάστημα με νέα συμφωνία των γονέων με την ίδια διαδικασία⁷⁹ ή μέσω διαμεσολάβησης και υπογραφή σχετικού πρακτικού.

Η ΑΚ 1441 όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 22 § 2 ν. 4509/2017 αντικαταστάθηκε εκ νέου με το άρθρο 4 του πρόσφατου ν. 4800/2021⁸⁰ και προβλέπεται πλέον και δυνατότητα λύσης του γάμου (και) με κοινή ψηφιακή δήλωση των συζύγων. Συγκεκριμένα, το συναινετικό διαζύγιο ρυθμίζεται πλέον ως εξής στην ΑΚ 1441: «1. Οι σύζυγοι μπορούν, με έγγραφη συμφωνία ή κοινή ψηφιακή δήλωση, να λύσουν τον γάμο τους. Η έγγραφη συμφωνία καταρτίζεται μεταξύ των συζύγων ή η κοινή ψηφιακή δήλωση υποβάλλεται από αυτούς με την παρουσία ή με ψηφιακή σύμπραξη πληρεξούσιου δικηγόρου αντίστοιχα για καθέναν από αυτούς. Όταν η συμφωνία είναι έγγραφη, υπογράφεται από τους ίδιους και από τους πληρεξούσιους δικηγόρους τους ή μόνο από τους τελευταίους, εφόσον είναι εφοδιασμένοι με ειδικό πληρεξούσιο. Η πληρεξουσιότητα πρέπει να έχει δοθεί μέσα στον τελευταίο μήνα πριν από την υπογραφή της συμφωνίας. 2. Αν υπάρχουν ανήλικα τέκνα, για να λυθεί ο γάμος, πρέπει με την έγγραφη συμφωνία ή την κοινή ψηφιακή δήλωση της § 1 ή με άλλη συμφωνία μεταξύ

76. Παντελίδου, Συναίνεση και συμφωνίες στο συναινετικό διαζύγιο, ΝοΒ 2013. 2669, επ. Οικονόμου, Εκτελεστότητα της απόφασης σχετικά με τη ρύθμιση της επιμέλειας, της επικοινωνίας και τον καθορισμό διατροφής σε ΕφΑΔ 2015. 483-487. Κουτσουλέλος, Άρνηση τέκνου να επικοινωνήσει με το γονέα που δεν έχει την επιμέλειά του-προβλήματα εφαρμογής του 950 § 2 ΚΠολΔ, όρια ποινικής ευθύνης κατά το άρθρο 232Α ΠΚ ΕφΑΔ 2015. 454-458- ο ίδιος, παρατηρήσεις στη ΜΠρΚαρδ 42/2015 ΕφΑΔ 2015. 534, 536. Πρβλ. Νίκα, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, ΙΙ Ειδικό μέρος, 2012, σ. 136, ότι η εν λόγω περίπτωση δεν είναι πιθανή, διότι στο συναινετικό διαζύγιο δεν υπάρχει αντιδικία των συζύγων.

77. Βλ. σχετ. Ιωακείμίδη, Οι προϋποθέσεις, η διαδικασία και η προσβολή του συναινετικού διαζυγίου μετά τον ν. 4509/2017, ΝοΒ 2018. 989 επ.

78. Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας (-Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη), Ερμηνεία ΚΠολΔ², άρθρο 950, ό.π.

79. Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας (-Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη), Ερμηνεία ΚΠολΔ², άρθρο 950, αριθ. 4, σ. 337.

80. Η ισχύς του άρθρου 4 αρχίζει από τη δημοσίευσή του ν. 4800/2021.

των συζύγων, που καταρτίζεται, όπως ορίζεται στην § 1, να ρυθμίζεται η κατανομή της γονικής μέριμνας και ιδίως η επιμέλεια των τέκνων, ο τόπος διαμονής τους, ο γονέας με τον οποίο διαμένουν, η επικοινωνία τους με τον άλλο γονέα και η διατροφή τους. Η ανωτέρω έγγραφη συμφωνία ή η κοινή ψηφιακή δήλωση ισχύει για τουλάχιστον δύο (2) έτη και παρατείνεται αυτοδικαίως, εκτός αν κάποιος από τους δύο γονείς δηλώσει εγγράφως στον άλλο γονέα, πριν τη λήξη του συμφωνημένου χρόνου, ότι δεν επιθυμεί την παράτασή της. 3. α. Η έγγραφη συμφωνία για τη λύση του γάμου, καθώς και κάθε χωριστή συμφωνία για την κατανομή της γονικής μέριμνας, την επιμέλεια, τον τόπο διαμονής, την επικοινωνία και τη διατροφή των ανηλίκων τέκνων, υποβάλλονται από τους πληρεξούσιους δικηγόρους του κάθε συζύγου μαζί με τα ειδικά πληρεξούσια σε συμβολαιογράφο. β. Η κατάρτιση της συμβολαιογραφικής πράξης της παρ. 4 απέχει τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες από την έγγραφη συμφωνία των συζύγων ή την κοινή ψηφιακή δήλωση. Η ημερομηνία της έγγραφης συμφωνίας των συζύγων αποδεικνύεται με βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής αυτών. Βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής των συζύγων δεν απαιτείται στην περίπτωση υποβολής κοινής ψηφιακής δήλωσης. 4. Ο συμβολαιογράφος συντάσσει πράξη με την οποία βεβαιώνει τη λύση του γάμου, επικυρώνει τις συμφωνίες των συζύγων και τις ενσωματώνει σε αυτή. Τη συμβολαιογραφική πράξη υπογράφουν ή εγκρίνουν με ηλεκτρονικά μέσα οι σύζυγοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους ή μόνο οι τελευταίοι, εφόσον είναι εφοδιασμένοι με ειδικό πληρεξούσιο. Η πληρεξουσιότητα δίδεται τον τελευταίο μήνα πριν από την υπογραφή της πράξης. Όταν η βεβαίωση αφορά στην επιμέλεια, επικοινωνία και διατροφή των ανηλίκων τέκνων, η πράξη αποτελεί εκτελεστό τίτλο, εφόσον έχουν συμπεριληφθεί στη συμφωνία οι ρυθμίσεις των άρθρων 950 και 951 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Μετά τη λήξη ισχύος της επικυρωμένης συμφωνίας, μπορεί να ρυθμίζονται η επιμέλεια, η επικοινωνία και η διατροφή των τέκνων για περαιτέρω χρονικό διάστημα με νέα συμφωνία και με την ίδια διαδικασία. 5. Η λύση του γάμου επέρχεται με την κατάθεση αντιγράφου της συμβολαιογραφικής πράξης στο ληξιαρχείο όπου έχει κατατεθεί η σύσταση του γάμου, ή με ενημέρωση του ληξιαρχείου με χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών».

Σε ότι αφορά στην αναγκαστική εκτέλεση της συμβολαιογραφικής πράξης με την οποία βεβαιώνεται η

λύση του γάμου, επικυρώνονται οι συμφωνίες των συζύγων και ενσωματώνονται σε αυτή, εξακολουθεί να προβλέπεται ρητά (ΑΚ 1441 § 4) πως όταν η βεβαίωση αφορά στην επιμέλεια, επικοινωνία και διατροφή των ανηλίκων τέκνων, η (συμβολαιογραφική) πράξη (εξακολουθεί να) αποτελεί εκτελεστό τίτλο, εφόσον έχουν συμπεριληφθεί στη συμφωνία οι ρυθμίσεις των άρθρων 950 και 951 του ΚΠολΔ.

VI. Η εκτελεστότητα του πρακτικού διαμεσολάβησης κατά το άρθρο 8 § 3 ν. 4640/2019 σε υποθέσεις ανάθεσης της άσκησης της γονικής μέριμνας ή/και επικοινωνίας γονέα με τέκνο

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 3 του ν. 4640/2019 αναφέρεται, ότι στη διαδικασία της διαμεσολάβησης μπορούν να υπαχθούν αστικές και εμπορικές, εθνικού ή διασυνοριακού χαρακτήρα, υφιστάμενες ή μέλλουσες, εφόσον τα μέρη έχουν την εξουσία να διαθέτουν το αντικείμενο της διαφοράς, σύμφωνα με τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου. Εξουσία ελεύθερης διάθεσης του αντικειμένου δεν υπάρχει σε ορισμένες εκ των διαφορών του οικογενειακού δικαίου, όπως είναι η λύση του γάμου, η γονική μέριμνα κ.ά. διότι πρόκειται για δικαιώματα που δεν είναι απαλλοτριωτά και η διάγνωση των σχετικών έννομων σχέσεων μπορεί να γίνει μόνο από την κρατική δικαιοσύνη, δηλαδή από τα τακτικά πολιτικά δικαστήρια. Αντίθετα, άλλες διαφορές, οι οποίες επίσης προκύπτουν στο πλαίσιο της οικογένειας και των σχέσεων γονέων-τέκνων τα μέρη έχουν εξουσία διάθεσης του αντικειμένου της διαφοράς και επομένως αυτές μπορούν να επιλυθούν μέσω διαμεσολάβησης, όπως επί παραδείγματι οι διαφορές σε σχέση με αξίωση διατροφής, επικοινωνίας με το ανήλικο τέκνο ή τα ανήλικα τέκνα και άσκησης της γονικής μέριμνας⁸¹.

Διατάξεις για διαμεσολάβηση σε διαφορές σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας περιέχει ο ν. 4800/2021⁸², ο οποίος αφορά σε

81. Βλ. Πλεύρη, Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, Ερμηνεία κατ' άρθρο, άρθρων 1-31 ν. 4640/2019 & των περί εξώδικης επίλυσης της διαφοράς άρθρων του ΚΠολΔ, 2021, άρθρο 3 ν. 4640/2019, αριθ. 6.

82. ΦΕΚ Α' 81/21.5.2021. Βλ. σχετ. Τέντε, Η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας & ο εξισορροπητικός ρόλος του Έλληνα δικαστή, Συνήγορος, τ. 145/2021, σ. 15-17. Ανέστη, Τροποποίηση οικογενειακού δικαίου και διαμεσολάβηση, Εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο, Συνήγορος, τ. 145/2021. 28-30.

μεταρρυθμίσεις ως προς τις σχέσεις γονέων και τέκνων και άλλα ζητήματα οικογενειακού δικαίου⁸³. Συμφωνίες των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας ή την επικοινωνία με το τέκνο που έχουν καταρτιστεί μέχρι 16.9.2021 ισχύουν, εκτός αν το δικαστήριο προβεί σε διαφορετική ρύθμιση, ύστερα από αίτηση ενός εκ των γονέων, η οποία υποβάλλεται εντός προθεσμίας δύο ετών από την έναρξη ισχύος του ν. 4800/2021. Σημειώνεται, ότι σύμφωνα με την ισχύουσα πλέον, μετά την τροποποίηση του ν. 4800/2021 ΑΚ 1532 ως προς τις συνέπειες κακής άσκησης της γονικής μέριμνας, αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτουργήμα τους για την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου ή τη διοίκηση της περιουσίας του ή αν ασκούν το λειτουργήμα αυτό καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε αυτό, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον το ζητήσουν ο άλλος γονέας ή οι πλησιέστεροι συγγενείς του τέκνου ή ο εισαγγελέας, να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο. Η διάταξη αναφέρει ενδεικτικά και περιπτώσεις που συνιστούν κακή άσκηση της γονικής μέριμνας. Σε αυτές συγκαταλέγονται: «... α. η υπαίτια μη συμμόρφωση προς αποφάσεις και διατάξεις δικαστικών και εισαγγελικών αρχών που αφορούν το τέκνο ή προς την υπάρχουσα συμφωνία των γονέων για την άσκηση της γονικής μέριμνας, β. η διατάραξη της συναισθηματικής σχέσης του τέκνου με τον άλλο γονέα και την οικογένειά του και η με κάθε τρόπο πρόκληση διάρρηξης των σχέσεων του τέκνου με αυτούς, γ. η υπαίτια παράβαση των όρων της συμφωνίας των γονέων ή της δικαστικής απόφασης για την επικοινωνία του τέκνου με τον γονέα με τον οποίο δεν διαμένει και η με κάθε άλλο τρόπο παρεμπόδιση της επικοινωνίας, δ. η κακή άσκηση και η υπαίτια παράλειψη της άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας από τον δικαιούχο γονέα...». Το δικαστήριο, στις περιπτώσεις του

Διαμαντόπουλο/Μαντζούτσο/Μπατή, Οι πρόσφατες αλλαγές στο οικογενειακό δίκαιο. Παρουσίαση-προβληματισμοί, Συνήγορος, τ. 145/2021, σ. 19-22. Λαδοπούλου, Οι μεταρρυθμίσεις του Νόμου 4800/2021 αναφορικά με τις σχέσεις γονέων και τέκνων, Κριτική θεώρηση από παιδοψυχιατρική σκοπιά, Συνήγορος, τ. 145/2021, σ. 24-27.

83. Όπως προκύπτει από τα άρθρα 18 και 30 του ν. 4800/2021, τα άρθρα 3 έως 12 και 13-14 αυτού εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς υποθέσεις επί των οποίων δεν έχει εκδοθεί, μέχρι την έναρξη ισχύος του ως άνω νόμου, αμετάκλητη δικαστική απόφαση.

προηγούμενου εδαφίου, δύναται να αφαιρέσει από τον υπαίτιο γονέα την άσκηση της γονικής μέριμνας ή την επιμέλεια, ολικά ή μερικά, και να την αναθέσει αποκλειστικά στον άλλο γονέα, καθώς επίσης να διατάξει κάθε πρόσφορο μέτρο προς διασφάλιση του συμφέροντος του τέκνου. Μεταξύ των διατάξεων του οικογενειακού δικαίου, οι οποίες τροποποιούνται δια του ν. 4800/2021 είναι και η ΑΚ 1514, η οποία αντικαθίσταται δυνάμει του άρθρου 8⁸⁴ τόσο ως προς τον τίτλο του όσο και ως προς το περιεχόμενο της. Ο νέος τίτλος που φέρει η (νέα) ΑΚ 1514 είναι «Παρέκκλιση από την από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας». Στη δεύτερη παράγραφο του εν λόγω άρθρου προβλέπεται, ότι αν δεν είναι δυνατή η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας, εξαιτίας διαφωνίας των γονέων και ιδίως αν ο ένας γονέας αδιαφορεί ή δεν συμπράττει σε αυτήν ή δεν τηρεί την τυχόν υπάρχουσα συμφωνία για την άσκηση ή τον τρόπο άσκησης της γονικής μέριμνας ή αν η συμφωνία αυτή είναι αντίθετη προς το συμφέρον του τέκνου ή αν η γονική μέριμνα ασκείται αντίθετα προς το συμφέρον του τέκνου, καθένας από τους γονείς προσφεύγει σε διαμεσολάβηση, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας, όπως ο νόμος ορίζει. Αν διαφωνούν, αποφασίζει το δικαστήριο. Η περιεχόμενη στην ως άνω διάταξη φράση «... καθένας από τους γονείς προσφεύγει στη διαμεσολάβηση...» δεν μπορεί παρά να ερμηνευθεί «υπό το φως» όσων ορίζουν τα άρθρα 2 § 7, 3 § 1 και 4 §§ 1 και 5 του ν. 4640/2019, δηλαδή ότι θα πρέπει να υπάρξει είτε έγγραφη συμφωνία υπαγωγής των γονέων για διεξαγωγή εκουσίας διαμεσολάβησης, όπου θα προσπαθήσουν να επιλύσουν τη διαφορά σε σχέση με την άσκηση της γονικής μέριμνας⁸⁵, καθώς προσφυγή σε διαδικασία διαμεσολάβησης (εκτός των περιπτώσεων που υπάγονται σε υποχρεωτική αρχική συνεδρία διαμεσολάβησης) δεν είναι νοητή μόνο με τη βούληση του ενός μέρους είτε έχουν κληθεί από δικαστήριο ενώπιον του οποίου εκκρεμεί διαφορά δικάζον κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 592 επ. ΚΠολΔ να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση και συναίνεσαν σε αυτό σύμφωνα με το άρθρο 4 §§ 1β) και 2 του ν. 4640/2019⁸⁶. Είναι βεβαίως πιθανό οι γονείς να έχουν

84. Με έναρξη ισχύος από 16.9.2021, σύμφωνα με το άρθρο 30 του ίδιου νόμου.

85. *Ανέστης*, ό.π., σ. 29.

86. Βλ. *Πλεύρη*, ό.π., άρθρο 3 ν. 4640/2019, αριθ. 18.

συμμετάσχει σε υποχρεωτική αρχική συνεδρία διαμεσολάβησης σε σχέση με την εν λόγω οικογενειακή διαφορά⁸⁷, η οποία εντάσσεται σε αυτές του άρθρου 6 § 1 περίπτωση α) του ν. 4604/2019 είτε (σπανιότερα) λόγω ύπαρξης ήδη εκκρεμοδικίας είτε (σπανιότερα) για αγωγή που θα ασκηθεί και μετά την εν λόγω αρχική ενημερωτική συνεδρία να μην επέλεξαν να συνεχίσουν με εκούσια διαμεσολάβηση⁸⁸. Περαιτέρω, η τρίτη παράγραφος του (νέου) άρθρου 1514 ΑΚ προβλέπει ότι το δικαστήριο μπορεί ανάλογα με την περίπτωση: α) να καταλείψει την άσκηση της γονικής μέριμνας μεταξύ των γονέων, να εξειδικεύσει τον τρόπο άσκησής της στα κατ' ιδίαν θέματα ή να αναθέσει την άσκηση της γονικής μέριμνας στον ένα γονέα ή σε τρίτο, β) να διατάξει πραγματογνωμοσύνη ή τη λήψη οποιουδήποτε άλλου πρόσφορου μέτρου, γ) να διατάξει διαμεσολάβηση ή την επανάληψη διακοπείσας διαμεσολάβησης, ορίζοντας συγχρόνως τον διαμεσολαβητή. Για τη λήψη της απόφασής του το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τους έως τότε δεσμούς του τέκνου με τους γονείς και τους αδελφούς του, καθώς και τις τυχόν συμφωνίες που έκαναν οι γονείς του τέκνου για την άσκηση της γονικής μέριμνας. Αποτελεί επομένως νομοθετημένη, πλέον, δυνατότητα του δικαστηρίου (ΑΚ 1514 § 3 γ), που δικάζει κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 592 επ. ΚΠολΔ να διατάξει διαμεσολάβηση⁸⁹ ή την επανάληψη «διακοπείσας» διαμεσολάβησης. Η αναφορά στον όρο «διακοπείσα» διαμεσολάβηση δεν κρίνεται επιτυχημένη και αναμένεται να προκαλέσει σύγχυση. Διακοπείσα είναι η διαδικασία της διαμεσολάβησης, όταν λ.χ. δεν ολοκληρώθηκε σε μια ημέρα/συνάντηση και διακόπτεται για να συνεχιστεί σε άλλη ημεροχρονολογία, τα μέρη δεν την έχουν τερματίσει, πάντως, ως διαδικασία, αλλά βρίσκεται σε εξέλιξη επομένως δεν είναι πιθανό η εν λόγω διαφορά να συζητείται από δικαστήριο σε εκείνη τη χρονική στιγμή. Ασφαλέστερη είναι εδώ η ερμηνευτική εκδοχή, ότι ο νομοθέτης εννοεί ως διακοπείσα διαδικασία (εκούσιας) διαμεσολάβησης, αυτή που έχει προηγηθεί μεταξύ των γονέων είτε ως αποτέλεσμα ενημέρωσης τους στο

πλαίσιο υποχρεωτικής αρχικής συνεδρίας είτε με προσφυγή στη διαμεσολάβηση με πρωτοβουλία των ίδιων και δεν κατέληξε σε επίλυση της διαφοράς, οπότε μετά τη διαταγή του δικαστηρίου οι γονείς αναμένεται να ξαναπροσπαθήσουν προς αυτή την κατεύθυνση, χωρίς βεβαίως να είναι υποχρεωμένοι στο να επιλύσουν τη διαφορά μέσω διαμεσολάβησης⁹⁰. Ο ν. 4800/2021 δεν επιφέρει κάποια τροποποίηση στις ρυθμίσεις της ειδικής διαδικασίας των άρθρων 592 επ. ΚΠολΔ ή εν γένει του ΚΠολΔ ούτε αναφέρεται στη σχέση των προκείμενων διατάξεων με εκείνες του ν. 4640/2019. Η διάταξη του άρθρου 611 ΚΠολΔ περί προσπάθειας συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς από πλευράς του δικαστηρίου παραμένει σε ισχύ. Η δικαστική απόφαση με την οποία διατάσσεται η διαμεσολάβηση είναι μη οριστική. Μετά το πέρας της διαμεσολάβησης και ανάλογα την κατάληξη αυτής, η εκκρεμής δίκη είτε θα επανέλθει με κλήση για προσδιορισμό δικασίμου εάν η διαμεσολάβηση δεν καταλήξει σε επίλυση της διαφοράς είτε θα καταργηθεί, σύμφωνα με το άρθρο 8 § 2 εδ. δ' του ν. 4640/2019. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 15 του ν. 4800/2021⁹¹ ο ορισμός διαμεσολαβητή από το δικαστήριο, σύμφωνα με την περίπτωση γ' της τρίτης παραγράφου του άρθρου 1514 ΑΚ, γίνεται από ειδικό μητρώο οικογενειακών διαμεσολαβητών, το οποίο καταρτίζεται και τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή από την ΚΕΔ, όπως ειδικότερα προβλέπεται στο άρθρο 21 του ν. 4800/2021. Όπως προκύπτει δε από τα άρθρα 18 και 30 του ν. 4800/2021, τα άρθρα 3 έως 12 και 13-14 αυτού εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς υποθέσεις επί των οποίων δεν έχει εκδοθεί, μέχρι την έναρξη ισχύος του ως άνω νόμου, αμετάκλητη δικαστική απόφαση. Επιπλέον, συμφωνίες των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας ή την επικοινωνία με το τέκνο που έχουν καταρτιστεί μέχρι 16.9.2021 ισχύουν, εκτός αν το δικαστήριο προβεί σε διαφορετική ρύθμιση, ύστερα από αίτηση ενός εκ των γονέων, η οποία υποβάλλεται εντός προθεσμίας δύο ετών από την έναρξη ισχύος του ν. 4800/2021. Στις περιπτώσεις της αναπληρωματικής εκτέλεσης, ήτοι επί υποχρέωσης επιχείρησης πράξης που δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο αυτοπροσώπως από τον οφειλέτη (άρθρο 946 ΚΠολΔ) ή υποχρέωση παράλειψης ή ανοχής πράξης (άρθρο 947 ΚΠολΔ), καθώς και επί υποχρέωσης

87. Βλ. άρθρο 592 § 3 περίπτωση β' ΚΠολΔ.

88. Βλ. σχετ. το άρθρο 7 § 7 του ν. 4640/2019.

89. Δυνατότητα που προβλέπει το άρθρο 4 § 1γ του ν. 4640/2019 αναφορικά με προσφυγή στη διαμεσολάβηση κατόπιν διαταγής από δικαστική αρχή άλλου κράτους μέλους της ΕΕ και όχι ελληνικού δικαστηρίου.

90. Βλ. *Πλεύρη*, ό.π., άρθρο 3 ν. 4640/2019, αριθ. 18.

91. Με ισχύ επίσης από 16.9.2021.

παράδοσης ή απόδοσης τέκνου ή άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας (άρθρο 950 ΚΠολΔ), πρόκειται μεν για ιδιωτικές διαφορές που μπορούν να επιλυθούν μέσω διαμεσολάβησης, ήτοι πληρούν το κριτήριο της εξουσίας ελεύθερης διάθεσης των μερών, δεδομένου όμως, ότι οι ως άνω διατάξεις του ΚΠολΔ προβλέπουν εκτέλεση δικαστικής απόφασης εάν δεν υπάρξει εκούσια συμμόρφωση του οφειλέτη στις ως άνω περιπτώσεις παρότι υπάρχει πρακτικό διαμεσολάβησης, η προσφυγή στη δικαστική οδό δεν αποφεύγεται⁹². Το πρακτικό διαμεσολάβησης, λοιπόν, με το οποίο συμφωνείται, μεταξύ άλλων, η ρύθμιση της επικοινωνίας με ανήλικό τέκνο, η τυχόν παράδοση τέκνου από τον ένα γονέα σε άλλο και η ανοχή και μη παρεμπόδιση της προσωπικής επικοινωνίας γονέα με τέκνο δεν αποτελεί εκτελεστό τίτλο, ο οποίος μπορεί να εκτελεστεί αμέσως, διότι το άρθρο 950 ΚΠολΔ προβλέπει δυνατότητα επίσπευσης μόνο έμμεσης αναγκαστικής εκτέλεσης, κατά τις διακρίσεις που αναφέρονται ανωτέρω. Αντίθετα, το πρακτικό διαμεσολάβησης με το οποίο συμφωνείται η καταβολή διατροφής που συνιστά χρηματική παροχή, μπορεί να εκτελεστεί, κατά το άρθρο 8 § 3 του ν. 4640/2019, με τα μέσα της άμεσης αναγκαστικής εκτέλεσης, σύμφωνα με το άρθρο 951 ΚΠολΔ⁹³.

Όπως ήδη σημειώθηκε, υπό την ισχύουσα ρύθμιση της ΑΚ 1441 η συμφωνία των συζύγων (και) ως προς τη ρύθμιση της άσκησης της γονικής μέριμνας του ανηλικού τέκνου/των ανηλικών τέκνων τους και της επικοινωνίας αυτού/αυτών με το γονέα που δεν θα διαμένουν μαζί επικυρώνεται πλέον αποκλειστικά από συμβολαιογράφο. Επικυρώνεται δηλαδή με την προκειμένη συμβολαιογραφική πράξη μια συγκεκριμένη συμφωνία των γονέων και αυτή αποτελεί εκτελεστό τίτλο σε σχέση με την παράδοση ή απόδοση τέκνου καθώς και ως προς την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας, υπό την προϋπόθεση ότι περιελήφθησαν στη συμφωνία και οι ρυθμίσεις του άρθρου 950 ΚΠολΔ δηλαδή προβλέψεις για την καταδίκη του μη παραδίδοντος ή αποδίδοντος το τέκνο σε χρηματική ποινή ή απειλή

χρηματικής ποινής εάν παρεμποδισθεί η επικοινωνία Στο πλαίσιο αυτό, θα μπορούσε να γίνει δεκτό, ότι εφόσον οι γονείς συμφωνούν μέσω διαμεσολάβησης και καταρτίζεται σχετικό πρακτικό ως προς την άσκησης της γονικής μέριμνας του ανηλικού τέκνου/των ανηλικών τέκνων τους και της επικοινωνίας αυτού/αυτών με το γονέα που δεν θα διαμένουν μαζί και το εν λόγω πρακτικό περιελάμβανε τις αντίστοιχες προβλέψεις του άρθρου 950 ΚΠολΔ, ως προς την επιβολή των ποινών, τότε θα μπορούσε να εκτελεστεί το ίδιο το πρακτικό διαμεσολάβησης, λαμβανομένου υπόψη ότι το άρθρο 8 § 3 εδ. α' του ν. 4640/2019 προβλέπει ότι το πρακτικό της διαμεσολάβησης αποτελεί, από την κατάθεσή του στη γραμματεία του κατά την § 2 αρμόδιου δικαστηρίου, εκτελεστό τίτλο σύμφωνα με την περίπτωση ζ' της § 2 του άρθρου 904 ΚΠολΔ, εφόσον η συμφωνία μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αναγκαστικής εκτέλεσης, υπό την προϋπόθεση ότι υπήρχε τέτοια ρητή πρόβλεψη είτε στο άρθρο 950 ΚΠολΔ, όπως συμβαίνει για την ΑΚ 1441⁹⁴ είτε στο άρθρο 8 του ν. 4640/2019. Σημειώνεται, μάλιστα, ότι δεδομένης της γραμματικής ερμηνείας των ως άνω διατάξεων δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω η τέταρτη § του άρθρου 8 του ν. 4640/2019, ώστε μετά την σύνταξη του πρακτικού διαμεσολάβησης να καταρτιστεί συμβολαιογραφική πράξη που θα «επικυρώσει τη συμφωνία», όπως συμβαίνει στο συναινετικό διαζύγιο, διότι το άρθρο 8 § 4 αφορά σε συμφωνίες που περιέχονται στο πρακτικό διαμεσολάβησης και περιλαμβάνουν διατάξεις που αφορούν δικαιοπραξίες, οι οποίες υπόκεινται εκ του νόμου σε συμβολαιογραφικό τύπο, οπότε οι δικαιοπραξίες αυτές πρέπει να περιβληθούν τον συμβολαιογραφικό τύπο, περίπτωση που δεν συντρέχει εν προκειμένω.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 169Α § 1 ΠΚ, η παραβίαση της απόφασης, η οποία ρυθμίζει την επικοινωνία γονέα με ανήλικό τέκνο υπό την έννοια της μη συμμόρφωσης του έτερου (υπόχρεου) γονέα σε αυτή συνιστά και ποινικό

92. Πλεύρη, ό.π., άρθρο 3 ν. 4640/2019, αριθ. 19.

93. Πλεύρη, ό.π., άρθρο 8 ν. 4640/2019, αριθ. 6. Βλ. και το άρθρο 358 ΠΚ περί της παραβίασης της υποχρέωσης διατροφής που αναφέρεται σε εκτελεστό τίτλο εν γένει, επομένως περιλαμβάνει και την παραβίαση υποχρέωσης διατροφής συμφωνηθείσας σε πρακτικό διαμεσολάβησης.

94. Η ΑΚ 1441 επίσης αναφέρεται ρητά (και μετά την αντικατάσταση της με το άρθρο 4 ν. 4800/2021) πως όταν η βεβαίωση αφορά στην επιμέλεια, επικοινωνία και διατροφή των ανηλικών τέκνων, η (συμβολαιογραφική) πράξη (εξακολουθεί να) αποτελεί εκτελεστό τίτλο, εφόσον έχουν συμπεριληφθεί στη συμφωνία οι ρυθμίσεις των άρθρων 950 και 951 του ΚΠολΔ.

αδίκημα. Ειδικότερα, η εν λόγω διάταξη προβλέπει, ότι όποιος δεν συμμορφώθηκε σε προσωρινή διαταγή ή διάταξη δικαστικής ή εισαγγελικής απόφασης σχετική με τη ρύθμιση της νομής ή της κατοχής, την άσκηση της γονικής μέριμνας, την επικοινωνία με το τέκνο και τη ρύθμιση της χρήσης της οικογενειακής στέγης και της κατανομής των κινητών μεταξύ συζύγων, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή. Η διάταξη, μάλλον από αβλεψία, δεν αναφέρεται στο πρακτικό διαμεσολάβησης με το οποίο λ.χ. συμφωνήθηκε και ρυθμίστηκε η άσκηση της γονικής μέριμνας ή η επικοινωνία με το τέκνο, επομένως επί μη συμμόρφωσης του ενός γονέα προς αυτό δεν πληρούνται η νομοτυπική μορφή του αδικήματος που τυποποιείται στο άνω άρθρο, τούτο δε εκτός του ότι δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου, επιπλέον καθιστά τη δεσμευτικότητα, την εκτελεσιμότητα και την εν γένει «ισχύ» του πρακτικού διαμεσολάβησης ασθενέστερη σε σχέση με τη δικαστική απόφαση και την προσωρινή διαταγή⁹⁵. Επομένως, η ρύθμιση χρήζει άμεσης, δι-ορθωτικής νομοθετικής επέμβασης.

VII. Αντί επιλόγου - Η προωθούμενη τροποποίηση του άρθρου 950 ΚΠολΔ

Η προωθούμενη τροποποίηση των διατάξεων του άρθρου 950 ΚΠολΔ ευαγγελίζεται ότι βρίσκονται σε εναρμόνιση με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2019/1111 του Συμβουλίου της 25ης Ιουνίου 2019 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, και για τη διεθνή απαγωγή παιδιών (αναδιατύπωση), που εφαρμόζεται από την 1η Αυγούστου 2022 και καταργεί, επίσης από την 1η.8.2022, τον Κανονισμό (ΕΚ) 2201/2003. Η νέα προτεινόμενη τροποποίηση του άρθρου 950 ΚΠολΔ φέρεται να λαμβάνει υπόψη και τις νεοπαγείς ρυθμίσεις του ν. 4800/2021. Στο πλαίσιο αυτό, κρίθηκε σκόπιμη η μεταρρύθμιση της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 950 ΚΠολΔ, προκειμένου η απειλή των εκεί προβλεπόμενων ποινών να διατάσσεται και αυτεπαγγέλτως και όχι απαραίτητα υπό την προϋπόθεση ότι έχει υποβληθεί σχετικό αίτημα, ως μέτρο αποθάρρυνσης συμπεριφορών παρεμπόδισης του δικαιώματος επικοινωνίας με τη δυνατότητα επιβολής ποινών "...σε βάρος εκείνου

που εμποδίζει κάθε φορά την επικοινωνία για κάθε παράβαση..." όπως αναφέρεται ρητά στη διάταξη. Σε σχέση με τις απειλούμενες ποινές της δεύτερης παραγράφου παρατηρείται αφενός, ότι στο σχέδιο νόμου αναφέρεται (προφανώς από παραδρομή) η φράση "προσωρινή κράτηση" αντί του ορθού "προσωπική κράτηση" και αφετέρου ότι εφόσον θεσπιστεί η εν λόγω ρύθμιση δεν θα εφαρμόζονται πλέον οι διατάξεις του άρθρου 947 ΚΠολΔ, οι οποίες προβλέπουν απειλή για κάθε παράβαση χρηματικής ποινής έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ αντί των δέκα χιλιάδων (10.000) που προβλέπει η προτεινόμενη ρύθμιση και προσωπική κράτηση έως ένα (1) έτος, διάστημα που διατηρείται και στην προωθούμενη τροποποίηση της διάταξης.

Σε ό,τι αφορά δε στην ισχύουσα σήμερα τρίτη παράγραφο του άρθρου 950 ΚΠολΔ, η κατάργηση της δικαιολογείται, μάλλον όχι επαρκώς, με το ότι αυτή «... υπερκεράστηκε από τις τροποποιήσεις του άρθρου 1441 ΑΚ από την § 2 του άρθρου 22 του ν. 4509/2017 (Α' 201) και το άρθρο 97 του ν. 4689/2020» (που αφορά στην πνευματική λύση θρησκευτικού γάμου), όπως αναφέρεται σχετικά στην ΑιΓεκθ του σχεδίου νόμου. Αξιοσημείωτη είναι τέλος, η ρητή αναφορά στο τελευταίο εδάφιο της δεύτερης παραγράφου της προωθούμενης τροποποίησης, ότι "η παρεμπόδιση του δικαιώματος της προσωπικής επικοινωνίας του γονέα με το τέκνο βεβαιώνεται με έκθεση δικαστικού επιμελητή, ο οποίος παρευρίσκεται κατά τον ορισθέντα χρόνο έναρξης της επικοινωνίας". Πρόκειται για τη διαπιστωτική έκθεση της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 1 του ν. 2318/1995 και αποτελεί την πρώτη αναφορά σε διάταξη του ΚΠολΔ για την απόδειξη γεγονότος μέσω του εν λόγω εγγράφου. Επισημαίνεται, πάντως, ότι ο δικαστικός επιμελητής "βεβαιώνει" στην έκθεση του κατά τη διατύπωση της ως άνω προτεινόμενης διάταξης, ορθότερα πάντως συντάσσει διαπιστωτική έκθεση για πραγματικά περιστατικά, κατά το άρθρο 1 του ν.2318/1995 χωρίς να μπορεί, όμως, να διατυπώνει σε αυτή αξιολογικές ή νομικές κρίσεις ή να εκφέρει προσωπική άποψη. Το αν παρεμποδίστηκε δε η επικοινωνία γονέα με τέκνο και περί πόσων παραβάσεων πρόκειται είναι ζητήματα που πρέπει να κρίνει και βεβαιώσει με απόφασή του το αρμόδιο δικαστήριο, το οποίο και θα επιβάλλει τις σχετικές ποινές ad hoc.

95. Ανέστης, ό.π., σ. 30.